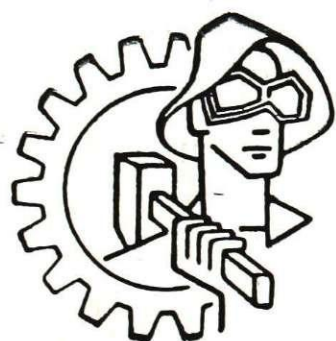
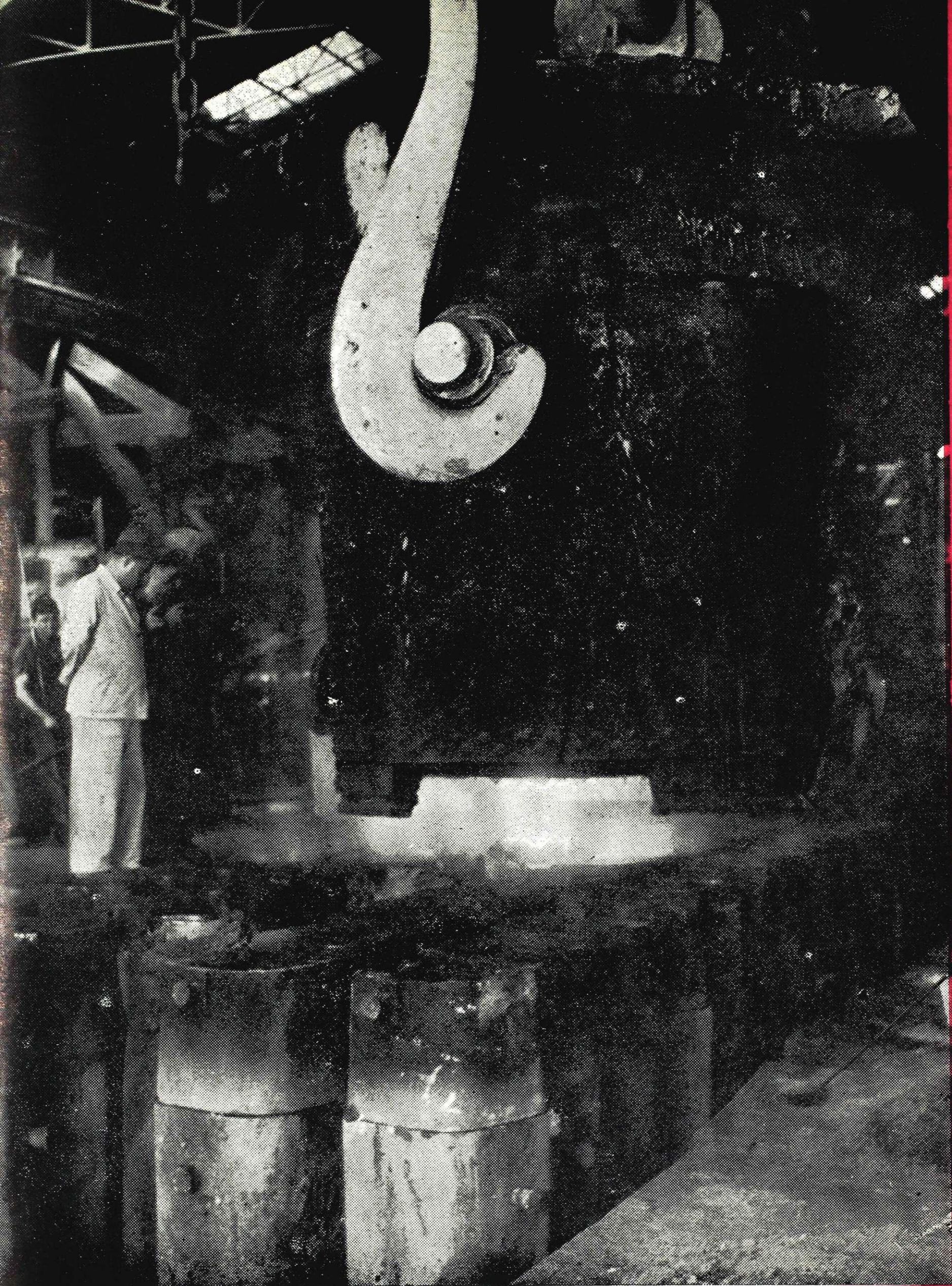

1956

6

ŽELEZAR

NAJVEČJI HELIKOPTER NA SVETU

Znani sovjetski konstruktor za letala Jakovljevič je izdelal doslej največji helikopter na svetu. S tem helikopterjem so nedavno postavili dva rekorda. Pilot tega helikopterja se je dvignil 2000 m v višino, s seboj pa je ponesel 4 tone teže. V drugem primeru pa se je pilot z novozgrajenim helikopterjem dvignil v višino 5082 m, z obtežitvijo letala, ki je tokrat znašala 2 tona. Z novim helikopterjem bodo lahko prevažali tudi avtomobile, konje in druge težje predmete.

KAJ SE SKRIVA ZA ENIM ODSOTKOM PORASTA PROIZVODNJE V SZ

V peti petletki (1951—1955) v SZ, so mnogo napredovali. Tako bi en odstotek porasta njihove proizvodnje v vseh industrijskih panogah lahko primerjali z industrijo pridobivanja premoga, kjer bi izkopali toliko premoga, kolikor ga potrebujejo za pridobivanje 5 milijard kilovatnih ur električne energije.

S porastom proizvodnje za en odstotek v metalurgiji bi lahko izdelali toliko železa, kolikor bi ga potrebovali za topljenje 500.000 ton jekla.

V industriji predelovanja bombaža pomeni porast ene odstotka proizvodnje ravno toliko, da bi lahko krili potrebe za izdelavo 15.000.000 ženskih oblek.

ELEKTRIČNI STROJ ZA RAČUNANJE M-2

V energetskega instituta Akademije znanosti v SZ že nekaj let uporabljajo električni računski stroj, ki lahko v eni sami sekundi rešuje 3000 računskih operacij. Ima nekaj več kakor 1500 elektronskih žarnic, prvi električni stroj te vrste pa jih je imel 18.000. Električni stroj za računanje M-2 dela brez prekinitve, z njim pa upravljata le dva človeka.

V SZ PREDVIDEVAJO ZGRADITEV 10 VRST NOVIH ATOMSKIH REAKTORJEV

Razvoj nuklearne energije v SZ postaja čedalje večji. K temu prispevajo nove velike naprave, med drugim tudi atomski reaktorji. Znanstveniki, ki se ukvarjajo z razvojem in proučevanjem nuklearne energije predvide-

vajo, da bodo v šesti petletki zgradili 10 vrst novih atomskih reaktorjev. Vsak od novozgrajenih reaktorjev na atomski pogon bo proizvajal od 50.000—200.000 kilovatnih ur letno.

SZ DRUGA V PROIZVODNJI ELEKTRIČNE ENERGIJE V SVETU

Pred kratkim so v SZ objavili vrsto zanimivih statističnih podatkov. Iz objavljenih podatkov je razvidno, da je SZ v pridobivanju električne energije druga v svetu in sicer takoj za ZDA, ki so trenutno na prvem mestu. Električne centrale v SZ proizvajajo nad 170 milijard kilovatnih ur, to je več kakor vse električne centrale v Zapadni Nemčiji in Angliji skupaj.

Hkrati predvidevajo, da bodo v nastopajoči petletki zgradili takimenovani angleški energetski sistem v evropskem delu SZ, ki bo ogromnega obsega in bo s pomočjo 400 km dolgega daljnovoda spajal 3 dosedanje energetske sisteme in sicer: Center, Ural in Jug ter Stalingrajsko in Kujbiševsko elektrarno.

SOVJETSKE LADJE NA ATOMSKI POGON

Iz objavljenih poročil o vedno večjem in hitrejšem razvoju narodnega gospodarstva v Sovjetski zvezi je razvidno, da bodo v času trajanja šeste petletke (1956—1960) zgradili več novih ladij na atomski pogon, ki bodo grajene mnogo bolj ekonomično kakor dosedanje. Tako bo na primer ladja, ki bo imela atomski motor 15.000 KS potrebovala samo 55 gr. atomskega goriva za 24 ur. V zvezi s tem je zanimiva tudi ugotovitev, da atomski reaktor nekega ledolomilca z ogromno razpoložljivo energijo posluhuje hidromotorje, ki z močnimi curki razbijajo led okrog ladje.

V NAČRTU IMAJO ZGRADITEV NOVIH ATOMSKIH ELEKTRIČNIH CENTRAL

Znano je, da so pred leti zgradili v bližini Moskve veliko atomsko električno centralo, ki je bila prva te vrste v SZ. V nastopajoči šesti petletki predvidevajo zgraditev dveh novih atomskih električnih central, ki bodo proizvajale skupno 1 milijon kilovatnih ur letno, to je približno toliko kolikor proizvaja električna hidrocentrala v Kujbiševu, ki spada med največje HC na svetu.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi našega dragega moža in očeta

FRANCA PRESTRELA

se iskreno zahvaljujemo za izkazano pomoč sodelavcem iz obrata šamotarne Železarne Jesenice, sindikalni organizaciji jeseniške Železarne, kakor tudi organizacijam ZK, SZDL, ZBNOV, RKS iz Blejske Dobrave. Zahvaljujemo se tudi govorniku tov. Jožetu Koširju iz opekarne za poslovilne besede ob odprtem grobu, dalje godbi DPD „Svoboda“ Jesenice in članom moškega pevskega zbora

DPD „Svoboda“ iz Blejske Dobrave. Ob tej priliki se zahvaljujemo tudi darovalcem cvetja in nagrobnih vencev. Prisrčna zahvala tudi sostanovalcem, ter njegovim prijateljem in znancem, ki so ga v tako lepem številu spremili na njegovi zadnji poti kakor tudi podjetju „Čokla“ za sočustvovanje ob nenadni izgubi.

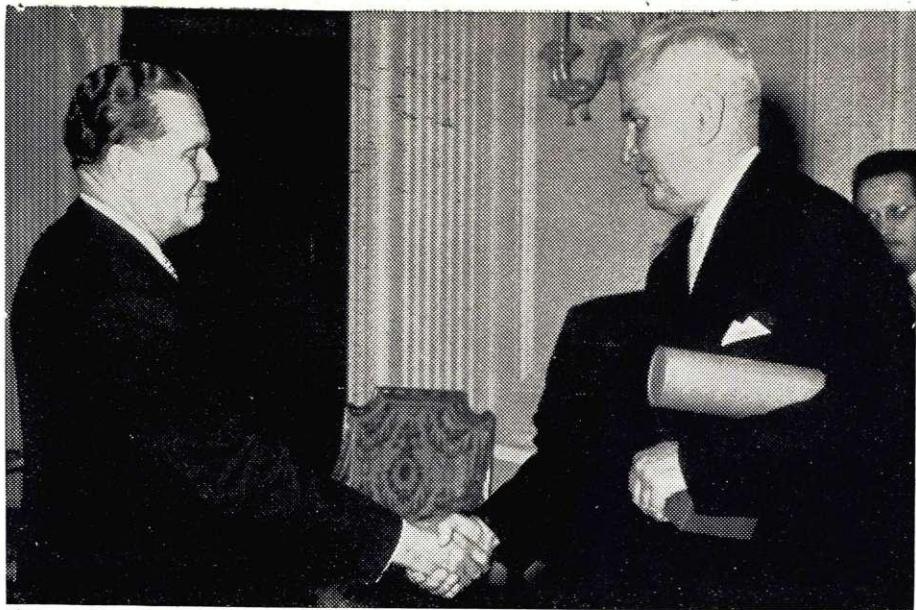
Zalujoča: žena Hilda, otroci Franci, Marija, Nataša, brat Tone z družino, sestre: Lojzka, Pepca in Justi z družinami in ostalo sorodstvo.

ZELEZAR - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE ○ JUNIJ 1956 - ŠTEV. 6 - LETO 5

Izdaja tovarniški odbor Sindikalne podružnice ŽJ / Ureja uredniški odbor / Odgovorni urednik: Janko Burnik, Obrtniška 31 / Naslov uredništva: Uredništvo »Železarja« Kazina — Železarna Jesenice. Int. tel. 271. - Dopise in fotografije pošiljajte na naslov uredništva do vsakega 10. v mesecu. - Rokopisi se ne vračajo. / Tiskala tiskarna »Gorenjski tisk« v Kranju. / Klišee izdelala klišarna »Gorenjskega tiska« v Kranju.

Na ovitku: Vlivanje železa v martinarni — Foto Franc Torkar

*Predsednik
republike
izroča visoko
odlikovanje
tovarišu
Djuru Salaju*

Pol stoletja revolucionarnega dela

V zadnjih dneh meseca maja je predsednik Centralnega Sveta Zveze Sindikatov Jugoslavije tov. Djuro Salaj slavil 50-letnico sindikalnega in političnega delovanja, z drugimi besedami povedano, imel je delovni jubilej, kakršnih je v današnjem času le malo.

Tov. Djuro Salaj se je rodil 10. aprila 1889. leta v Valpolu. Njegov oče je imel majhno mizarsko delavnico. Po petih razredih osnovne šole se je šel učiti krojaške obrti, potem pa je delal v Dolnjem Miholjcu, Siklošu, Vinkovcih, Banja Luki in Zagrebu, kjer se je 1906. leta tudi sindikalno organiziral.

Pot ga je vodila dalje v Bozen. Tu je decembra 1906. leta postal član avstrijske socialnodemokratske stranke. Delal je še v Arcu na Južnem Tirolskem, od marca 1907 do avgusta 1908 pa v Thunu v Švici. Tu so ga izvolili za tajnika podružnice sindikata tekstilnih in oblačilnih delavcev in se je kot delegat te podružnice udeležil tudi kongresa v Lausanni. Iz Švice se je podal na Nemško, kjer je delal tudi v Hamburgu in Berlinu.

Avgusta 1909. leta je spet v domovini in dela v Sarajevu. Tu postane tajnik Zveze krojaških delavcev Bosne in Hercegovine. Junija 1910. leta gre v Slavonski Brod, kjer

ostane do leta 1925. Tu se takoj vključi v sindikalno in partijsko delo. Postane tajnik podružnice krojaških delavcev ter tajnik medstrokovnega sindikalnega sveta. Na kongresu hrvaške socialnodemokratske stranke je na levi, ki ob koncu zapušča kongres ter ustanovi akcijski odbor za kongres Zedinjenja. Tovariš Salaj je član tega odbora. Od kongresa Zedinjenja 1919 je član KPJ.

Leta 1929 je izvoljen na listi KPJ v občinski svet Slavonskega Broda, konec tega leta pa na listi KPJ za narodnega poslanca v konstituenti za požeški okraj. Ob atentatu na regenta Aleksandra (1921) ga zapro, postavijo pred sodišče in obsodijo na dve leti robije, ki jo je prebil v Požarevcu. Leta 1924 je spet izvoljen za občinskega odbornika na listi Neodvisne delavske partije. Naslednjega leta pa postane tajnik Oblastnega odbora Zveze tekstilnih in oblačilnih delavcev za Hrvatsko v Zagrebu.

V vsem tem času je vodil vrsto mezdnih gibanj in stavk, med katerimi so najbolj znane: stavka krojaških delavcev v Slavonskem Brodu, tekstilnih delavcev v Dugi Resi, zagrebških krojaških delavcev ter žagarških delavcev v Slavonskem Brodu. Kot vnet partijski delavec je imel dosti opravka s policijo. Do leta 1928 je bil razen dveletne

robije še petkrat zaprt. Od maja 1927 pa do junija 1930 se je ves posvetil samo partijskemu delu in je delal v aparatu CK KPJ. Na III. kongresu KPJ na Dunaju leta 1926 je postal član CK in član politbiroja CK KPJ, kakor tudi na naslednjem Dresdenskem kongresu KPJ leta 1928. Po uboju Radiča v parlamentu stopi v ilegalo in tovariš Tito, ki je bil takrat sekretar zagrebskega komiteja, mu preskrbi prvo ilegalno stanovanje. Njegova ilegalna imena so: „Franc Ludvig“, „Albert“ in „Valič“.

Ko se je začela šestojanuarska diktatura, preganjanje in ubijanje komunistov, je bil tovariš Salaj prisiljen emigrirati v tujino. Leta 1930 odide v Sovjetsko zvezo na V. kongres Profinterne ter ostane tam kot predstavnik CK KPJ pri Kominterni. Ko je prišel tovariš Tito 1939. leta v Moskvo, je zahteval, naj se tudi tovariš Salaj vrne na partijsko delo v domovino. Niso ga pustili, češ da nimajo ilegalnih „kanalov“. Tudi potem, ko se je razplamtel v domovini narodnoosvobodilni boj, tovariš Salaj kljub večkratnim prošnjam ni mogel v domovino. Od leta 1942 je bil pri Radijski postaji Svo-

bodna Jugoslavija, pripravljaj oddaje in jih bral v radiu vse do osvoboditve Beograda, ko se mu je končno le izpolnila želja in je prišel v domovino.

Po povratku se je lotil obnove sindikatov ter bil na prvi vsedržavni sindikalni konferenci izvoljen za predsednika Jugoslovan-
skih sindikatov, kar je še danes.

Leta 1945 postane član Antifašističnega sveta, na volitvah za Ustavodajno skupščino je bil izvoljen za poslanca v Slavonskem Brodu, prav tako tudi na volitvah 1950 in 1953. Je član Izvršnega komiteja CK KPJ, član CK KPH in Zveznega odbora ter predsedstva Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije.

Tovariš Salaj je nosilec Reda narodne osvoboditve, odlikovan z Redom za zasluge za narod I. stopnje ter z Redom bratstva in enotnosti I. stopnje. Poleg omenjenih odlikovanj pa je tov. Salaj prejel tudi Red junaka soc. dela. To visoko odlikovanje mu je ob njegovem delovnem jubileju pred kratkim izročil tovariš Tito.

„Se na mnoga leta, tovariš Salaj!“

Brzjavka tov. Titu

*Ob štiriinšestdesetem rojstnem dnevu
Vam člani delavskega sveta
Železarne Jesenice s svojega rednega
zasedanja pošiljamo pristrčne pozdrave!
Pri napornem državniškem delu
Vam želimo mnogo uspehov in Vas vabimo,
da nas po desetih letih zopet obiščete
v našem Železarskem revirju*

**Člani delavskega sveta
Železarne Jesenice**

Sprejet je družbeni plan našega podjetja

Na II. rednem zasedanju delavskega sveta v našem podjetju, ki je bilo dne 25. 5. 1956, so člani organov delavskega upravljanja razpravljali in sklepali o družbenem planu. V ta namen so poročevalci komisij, ki delujejo pri DS našega podjetja, posredovali dobro in skrbno pripravljena poročila, tako da je bila dana možnost članom delavskega sveta obširne in tehtne razprave.

Iz poročila, ki ga je pripravila komisija za družbeni plan in vsklajenje proizvodnje, povzemamo med drugim, da se tudi v letošnjem letu teži h kar najboljšemu izkoriščanju obstoječih kapacitet in dvigu storilnosti dela, ker je pglavitni pogoj tako za ustalitev tržišča, kakor tudi za dvig samega standarda.

Kakor je razvidno iz samega predloga družbenega plana za leto 1956, razpolaga naš delovni kolektiv s 1. 1. 1956 z osnovnimi sredstvi v vrednosti 29,700 milijard dinarjev, v letu 1956 pa se bo ta vrednost osnovnih sredstev izpremenila, tako da bo končna vrednost osnovnih sredstev znašala 17,338 milijard.

V zvezi s proizvodnim planom za letošnje leto bo predvidoma le-ta v obratu visokih peči nekoliko nižji od lanskega, vendar pa bo spričo potreb naše martinarne in pomanjkanje grodlja treba posvečati večjo pozornost kvaliteti in dvigu storilnosti dela. Komisija je pri sestavi svojega poročila opozorila na surovine, ki prihajajo v naše železarsko podjetje, poročevalec na zasedanju DS pa se je delj časa zadržal pri vprašanju apnenca, ki smo ga doslej uvažali iz dalnjih krajev, poizkuša pa se situacija rešiti z geološkimi raziskavami na Možaklji ter novim kamnolomom pri Mojstrani. Za izvedbo teh nalog nam trenutno primanjkuje finančnih sredstev, vendar bo treba v bodoče pereče vprašanje glede nabave odgovarjajočih surovin vzeti resno v pretres, če bomo hoteli, da bo stvar rešena pravilno in ekonomično.

V martinarni se predvideva nekoliko večji proizvodni plan, vendar bo potrebno skrbeti za dobavo osnovnih surovin ter kvaliteto grodlja kakor tudi premoga. V zvezi s problematiko martinarne je poročevalec komisije tov. Franc Globočnik govoril tudi o pečeh, ki krijejo potrebo naših valjarn za ca. 10 mesecev v letu, za preostala dva meseca pa je treba dobiti vložni material izven našega podjetja. Vsekakor bo potrebno dokončno rešiti vprašanje, da se v doglednem času zgradi tudi sedma peč, da se tako v celoti zadosti potrebam naših valjarn na Javorniku.

Poročevalec komisije tov. Globočnik je nato obrazložil kratko problematiko v zvezi z 'družbenim planom za leto 1956 še za ostale obrate; nato pa je podal pregled uvoza in izvoza in članom delavskega sveta posredoval nekaj podatkov okrog prodaje naših izdelkov. Ugotovljena je precejšnja zaloga žeblijev v žebliarni, po mnenju članov komisije pa bo treba napraviti kalkulacijo žičnikov, odnosno znižati dopustno ceno žičnikov. V zvezi s tem delom poročila, ki ga je na zasedanju delavskega sveta podala komisija za plan in vsklajevanje proizvodnje, je bilo omenjeno še vprašanje prodaje metrske trgovske pločevine ter bodeče žice, poročevalec komisije pa je govoril tudi o prodaji izdelkov iz elektrodnega oddelka in jeklovleka.

Posebno poglavje v tem poročilu pa je vprašanje investicij. Govornik je poudaril, da se bodo v letošnjem letu nadaljevala predvsem dela, ki so bila začeta že v prejšnjih letih in čakajo na dokončno izgradnjo. To so predvsem objekti valjarne tanke pločevine (pocinkovalnica in lužilnica), dalje predelovalni obrati in topilnica. V celoti bo potreben kredit v višini 200 milijonov dinarjev.

Ob zaključku svojega poročila je tov. Globočnik govoril o delovni sili. Iz omenjenega poročila je bilo razvidno, da smo imeli v seznamu 6227 delavcev in uslužbencev, od tega pa jih je bilo na licu mesta 5700. Prav tako smo imeli v zadnjih štirih mesecih precej izostankov od dela, od tega neopravičeno odsotnih 664 delavcev in 2 uslužbenca.

V istem razdobju je bilo na bolovanju do 7 dni 8616 delavcev in 584 uslužbencev, nad 7 dni pa je v zadnjih 4 mesecih болоvalo 22352 delavcev in 1029 uslužbencev. Iz službe je bilo odpuščenih 277 delavcev in uslužbencev, v istem času pa smo sprejeli na delo 164 delavcev in uslužbencev.

Iz podane statistike je razvidno, da število delavske sile pada, zato bo treba v času letnih dopustov resno misliti, kako homo izpolnili proizvodne naloge v naših obratih z vedno manjšim številom zaposlenih ljudi. V zvezi s problematiko delovne sile v našem podjetju je bilo med drugim tudi ugotovljeno, da železarno zapuščajo zaposleni delavci in uslužbenici z večletno prakso in delovnimi izkušnjami, to pa zaradi slabih stanovaljskih pogojev ter boljših pogojev, ki jih odhajajočim delavcem nudijo druga podjetja.

V nadaljevanju zasedanja so podali svoja poročila še poročevalci komisije za pro-

izvodnost dela, komisija za vzdrževanje ter finančno ekonomske komisije.

Obširna poročila navedenih komisij so nudila dovolj možnosti navzočim članom delavskega sveta, da so tehtno in vsestransko razpravljali o problemih, ki se tičejo družbenega plana.

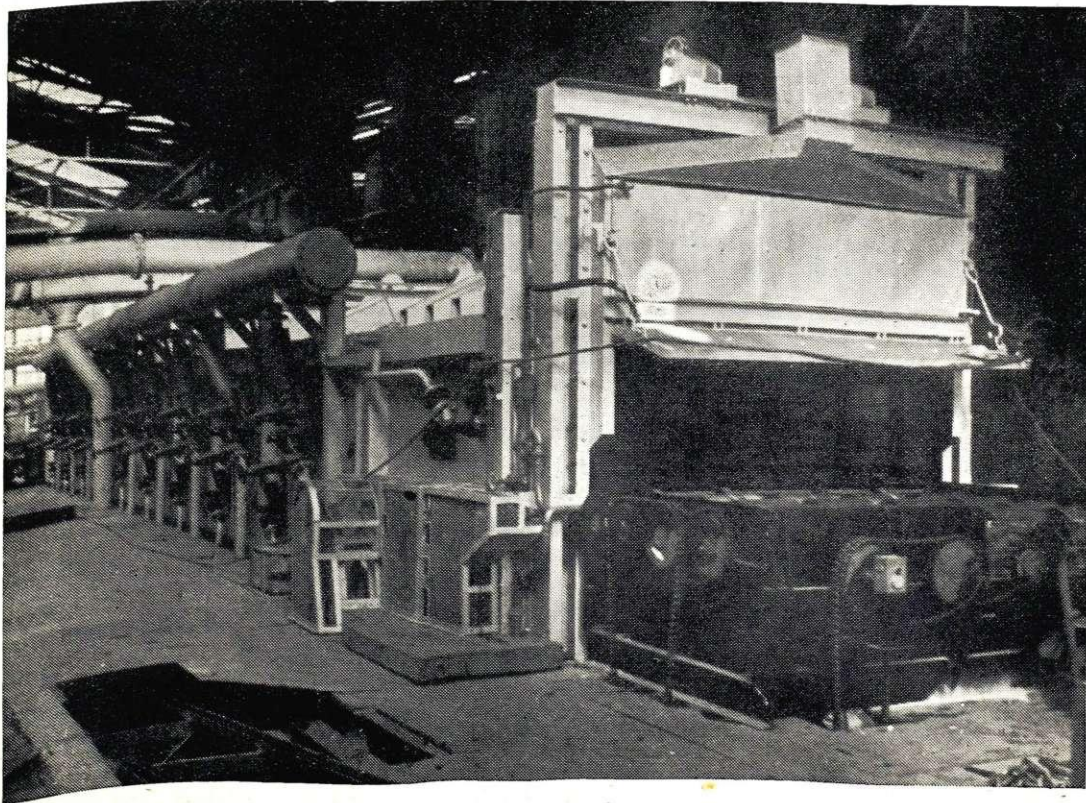
Tov. ing. Marolt je v svoji razpravi med drugim govoril o geoloških raziskavah apnenca v bližnji okolici ter povedal, da so našli dober apnenec pri vrhu Mežaklje. Izkoriščanje tega apnenca pa bi bilo po njegovem mnenju skoraj nemogoče, ker bi morali računati s precejšnjimi investicijskimi sredstvi, upoštevajoč pri tem transportiranje apnenca do tovarne, kakor tudi ureditev bivališča delavcev, ki bi bili zaposleni pri tem delu.

Tov. Jože Knific z Javornika je govoril o problemu pocinkovalnice na Javorniku in še delj časa zadržal tudi pri surovinah (cink). V razpravi so sodelovali še tov. Knaflič, kom. dir. Železarne in predsednik DS tov. Janko Verdnik.

Zanimiva in precej obširna razprava je bila tudi okrog prodaje metrske trgovske pločevine ter žebļjev. Tov. Pukl je zahteval pojasnila glede zalog žebļjev in žičnikov. Pojasnilo o tej zadevi je dal član DS in UO tov. Mirko Knific, ki je navedel glavni vzrok, da ne moremo dobavljati naših izdelkov iz žebļjarne podjetjem, ki so na takoiimenovani črni listi.

Razpravi okrog prodaje žebļjev so sledila vprašanja članov delavskega sveta, ki so zahtevali pojasnila k poročilu komisij in to predvsem iz opekarne, kjer jim že nekaj mesecev primanjkuje boksita, v nadaljevanju pa je bilo govora okrog peči za ogrevanje ingotov v žični valjarni. Peč je stara, vendar bi spričo trenutne situacije ne mogli zgraditi nove ogrevne peči, zraven pa opraviti tudi druga dela (popravilo strehe) itd.

Člani DS so posvetili v svoji razpravi precej pozornosti tudi nadaljnjemu obstoju mojstrske šole na Jesenicah. Razprava o tem problemu je bila zelo obširna, saj ni bilo jasno, iz katerih finančnih virov naj bi

Nova paketna peč v valjarni tanke pločevine — Foto Torkar

vzdrževali omenjeno šolo, ki pa je za naš delovni kolektiv zelo pomembna. To vprašanje bo treba urediti skupaj z merodajnimi forumi, izhajajoč iz stališča, da je takšna šola nam vsem le v korist in je ne bi kazalo ukinjati.

Predsednik delavskega sveta tov. Verdnik je govoril o problemih naše garaže ter navajal nekaj statističnih podatkov o prevozu delavcev iz službe in v službo, kakor tudi prevoza gradiva, ki ga prevažajo šoferji naše avtogaraže graditeljem stanovanjskih hišic. Dejstvo je, da razliko, ki ni ravno majhna v obeh primerih, krije naša tovarna, prav v tem letu pa stopa v ospredje vprašanje, kje dobiti za vse to potrebna denarna sredstva.

Razpravi o poročilih komisij, ki je trajala več ur, je sledilo poročilo komisije za vzdrževanje (poročevalec tov. Janez Gmajnar) o koriščenju amortizacijskega sklada za zamenjavo, nato pa so člani delavskega sveta razpravljali o prodaji dveh kamionov in traktorja ter o nakupu novega rešilnega avtomobila, ker je sedanji že dotrajal, ob zaključku zasedanja pa so govorili še o premijskem pravilniku.

SKLEPI

1. Predlog, da se sprejme družbeni plan po poročilih oziroma predlogih komisij, je sprejet.

2. Sprejme se poročilo komisije za plan.

3. Sprejme se poročilo komisije za proizvodnost dela.

4. Sprejme se poročilo komisije za vzdrževanje.

5. Sprejme se poročilo fin.-ekonomske komisije.

6. Družbeni plan za leto 1956 je v celoti sprejet z dodatnimi predlogi.

7. Potrdi se predlog za koriščenje amortizacijskega sklada za zamenjavo.

8. Sprejme se sklep za odpis starega rešilnega avtomobila.

9. Prodajo se vsi trije avtomobili: Busing, TAM in traktor.

10. Sprejme se sklep za nakup novega rešilnega avtomobila.

11. Potrdi se odločba o ustanovitvi mojstrske šole.

12. Na predlog upravnega odbora se sprejme sklep, da se prenesejo v direktne norme odnosno v direktno povprečje obratne norme, vsi delovodje in vzdrževalci proizvodnih obratov po priloženem izpisku iz tarifnega pravilnika z veljavnostjo od 1. 1. 1956 dalje.

Novi predlogi naših novatorjev

Upravni odbor Železarne Jesenice je na svoji 3. seji dne 22. 5. 1956 razpravljal o izboljševalnih predlogih spodaj navedenih avtorjev in odobril izplačilo denarnih nagrad sledečim tovarišem iz vrst našega kolektiva.

1. **Arh Franc**, mehanična delavnica Javornik, predlog št. 1090 — izboljšava na grebenčastih valjčnicah dviznih miz v valjarni 2400 22.671 din

2. **Pesjak Danijel**, lahka proga Javornik I., predlog št. 1093 — Nova kalibracija valjev I. ogrodka za kvadrat od 13—27 3.500 din

3. **Delavec Ivan**, delovodja elektrodelaavnice Jesenice, predlog št. 1096. Izboljšava na drsnih vodih žerjavov 3.171 din

4. **Pavlin Franc**, mehanična delavnica Javornik, predlog št. 1102. Izboljšava na hidravličnih škarkjah v valjarni 2400 5.000 din

5. **Golob Franc** in **Kavčič Ivan**, mehanična delavnica Javornik, predlog št. 1105. Izboljšava na škarkjah št. 11, dno ogrodka tanke pločevine 5.000 din

6. **Kragelj Zdravko**, **Kos Boris** in **Gorjanc Franc**, elektropeč, predlog št. 1107. Podaljšanje življenske dobe napajalnih kablov 10.500 din

7. **Rozman Adi** in **Dolar Ludvik**, elektrodelaavnica, Javornik, predlog št. 1114. Izboljššan pogon na 210 valjčnicah 12.150 din

8. **Bohinc Ivan**, Javornik II., lahka proga, predlog št. 1118. Izboljšava na dvojilcu 11 na lahki progi 3.000 din

Vabimo člane našega kolektiva naj posnemajo omenjene tovariše in prispevajo svoj delež k čim večji storilnosti dela v našem podjetju.

Elektroenergetski problemi

Pregled svetovne proizvodnje električne energije

Po statistiki ekonomskega komiteta OUN za Evropo je izdelan diagram in tabela svetovne proizvodnje električne energije v 10^9 kWh.

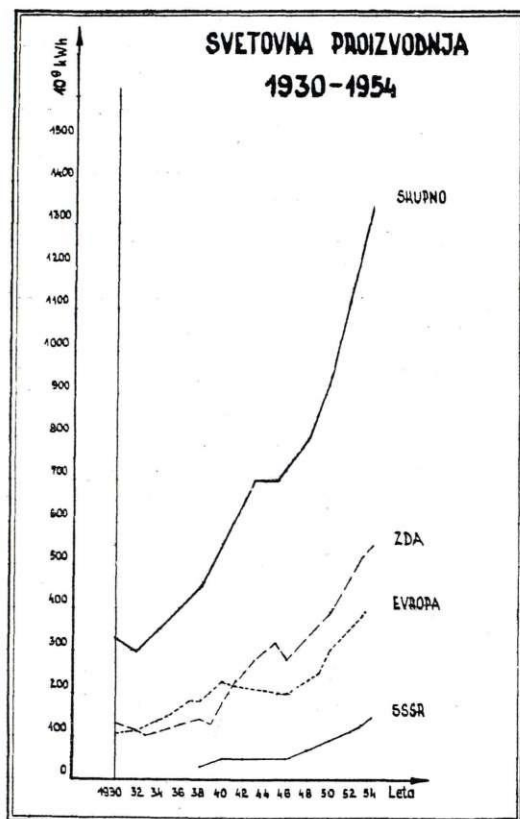

Diagram 1.

	1938	1948	1950	1953	1954
Evropa	183	249	303	383	418×10^9 kWh
SSSR	40	67	90	133	147×10^9 "
ZDA		337	388	514	545×10^9 "
Svetov. proizvod.	458	794	945	1248	1345×10^9 "

Proizvodnja na prebivalca pa je znašala v letu 1954:

Evropa	1030 kWh/preb.
SSSR	680 "
ZDA	3360 "
Svetovna	650 "

Odnos proizvodnje hidrocentral in termocentral je v Evropi ostal skoraj isti in

znaša donos hidrocentral približno 36%, med tem ko je donos hidrocentral v ZDA stalno v padanju. Leta 1938 je znašal še 34%, v letu 1954 pa je padel na 20%. Vzrok tega padanja je že dobro izkoriščenje hidroenergetskih virov ter gre povečanje proizvodnje na račun termocentral.

Iz diagrama je razvidno, da se svetovna proizvodnja približno vsakih deset let podvoji.

Razvoj proizvodnje in porabe električne energije v Jugoslaviji

V letih 1939–1955 je bila proizvodnja električne energije v Jugoslaviji sledeča:

leto	10^9 kWh	termo %	vodne %
1939	1,100	54,5	45,5
1946	1,144	54,5	45,5
1948	2,037	50,7	49,3
1949	2,186	52,9	47,1
1950	2,408	51,5	48,9
1951	2,550	44,6	55,4
1952	2,700	47,2	52,8
1953	2,982	49,7	50,3
1954	3,440	47,5	52,5

Po stagnaciji v periodu leta 1938–1946 je nastopil nagel porast proizvodnje električne energije do leta 1948. Vzrok temu je obnova industrije in mreže ter priključek osvobojenih krajev. Po letu 1948 se vzpon zmanjša in znaša še vedno preko 8%, medtem ko zadnji dve leti močno narašča. Prispevek hidroenergije k skupni proizvodnji stalno narašča, kar je posledica izgradnje novih hidrocentral in boljše izkoriščanje obstoječih zaradi povečanja konzuma. Vse do leta 1950 je bila proizvodnja termoelektrarn večja od proizvodnje hidroelektrarn. Prispevek hidroelektrarn bo v bodoče vedno večji.

Struktura proizvodnje v posameznih republikah se znatno razlikuje.

	(v milijonih kWh)		
	1953	1954	1955
Srbija	746	823	950
Hrvatska	716	815	1021
Slovenija	1121	1293	1556
BiH	314,5	394	661
Makedonija	73,5	95	127
Črna gora	14	20	25
Skupaj	2982	3440	4340

Proizvodnja električne energije po prebivalstvu je karakteristična številka in pokaže stanje razvoja elektrogospodarstva. Obsto-

DIAGRAM PROIZVODNJE EL. ENERGIJE V FLRJ 1920 - 1955

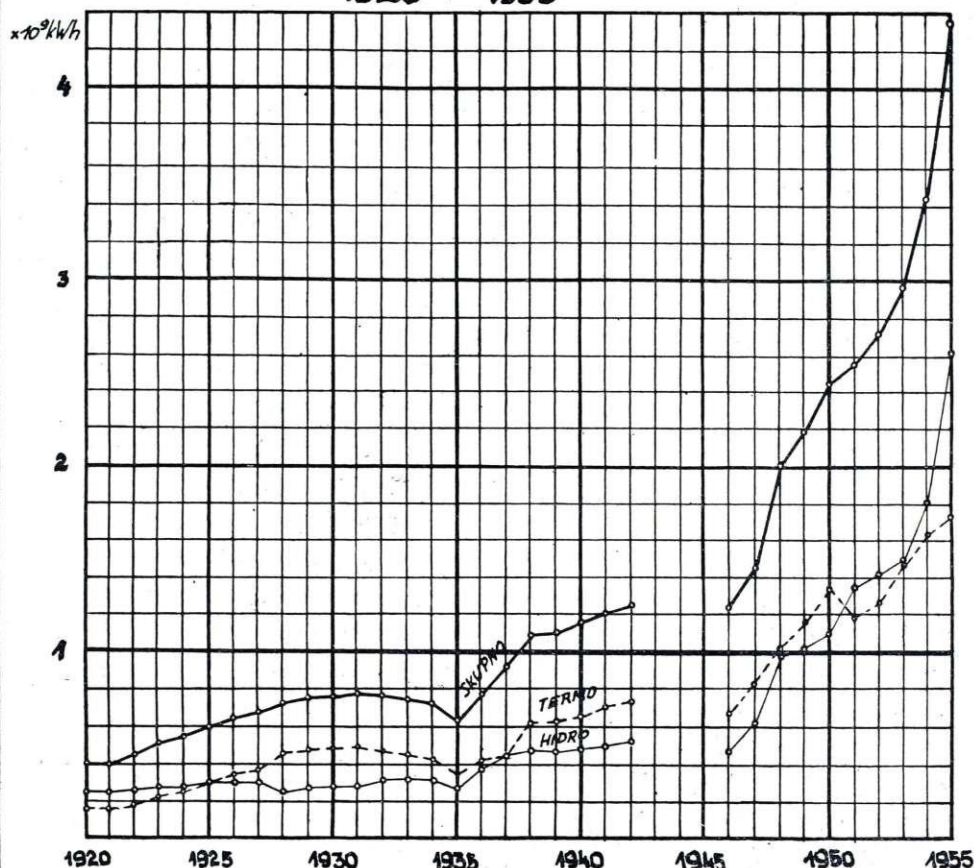

Diagram 2.

jajo velike razlike med posameznimi področji.

(kWh na prebivalca)

	1953	1954	1955
Srbija	107	119	136
Hrvatska	183	208	260
Slovenija	768	885	1060
BiH	110	138	233
Makedonija	56	72	96
Crna gora	34	49	63
Skupaj	178	205	258

Poraba el. energije bolje karakterizira stanje elektrifikacije od proizvodnje. Če pogledamo Jugoslavijo kot celoto, ni bistvene raz-

like — odpade samo izvoz. Velike razlike pa so v Sloveniji in Hrvatski. Slovenija napaja namreč z električno energijo ves zahodni del Hrvatske, poraba Hrvatske pa je večja od proizvodnje.

Strukturo porabe električne energije v % daje sledeča slika:

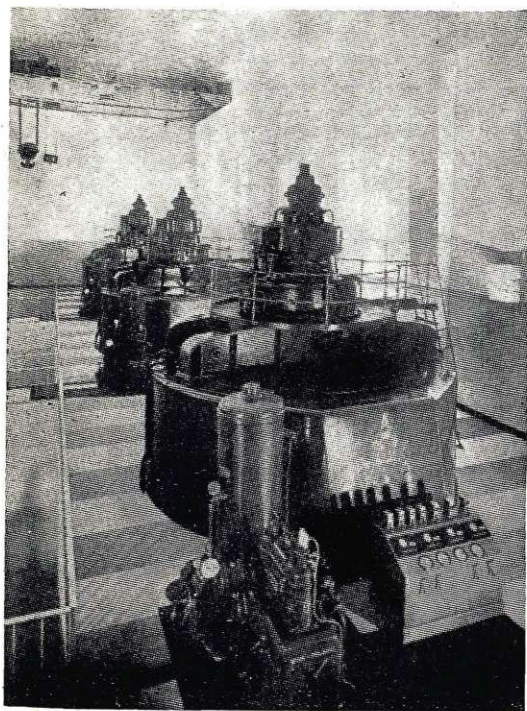
	Industrija rudarstvo	El. kemija el. metal.	Last. por. izgube	Mali odjem
Srbija	43,6	12,7	18,3	25,4
Hrvatska	36	29,5	16,6	18,9
Slovenija	43,1	23,9	17,7	15,3
BiH	58,1	17,6	11,8	12,5
Crna gora	47,7	—	18,5	33,8
Makedonija	51	—	23	26
Skupno %	42,7	21,6	16,3	19,4

Iz tega pregleda vidimo, da skoraj 20% od skupne energije porabi mali odjem: domačinstvo, poslovni prostori, obrtniki, komunala, poljedelstvo in slično. Nekaj preko 20% porabi elektro kemija in elektro metalurška industrija in skoraj 43% odpade na industrijo in rudarstvo.

Zanimiv je pregled porabe malega odjema po prebivalstvu:

Srbija	27,7 kWh/preb.
Hrvatska	42,6 kWh/preb.
Slovenija	78,6 kWh/preb.
Bih	12,5 kWh/preb.
Makedonija	17,2 kWh/preb.
Črna gora	6,3 kWh/preb.

Skupaj	30,5 kWh/preb.
--------	----------------

HC Doblar (Soča)

Iz tega kratkega pregleda se vidi, da je sicer v zadnjih letih dosežen velik napredek v elektrogospodarstvu Jugoslavije, vendar kljub temu še spadamo med zaostale države v Evropi, ker je naša proizvodnja po prebivalcu veliko nižja od evropskega povprečja.

Potrebno bo še mnogo naporov in sredstev, da se približamo evropskemu povprečju.

Eodoča proizvodnja

V letu 1956 je predvidena proizvodnja električne energije v FLRJ na 5,229 milijonov kWh. Povečanje proizvodnje v letošnjem letu se pričakuje zaradi nadaljnega povečanja zmogljivosti hidro- in termocentral. Začeli bodo obratovati novi agregati na hidroenergetskih objektih na Jablanici in Zvorniku, Mavrovo v Makedoniji ter v termocentralah na Kolubari v Srbiji, v Čatičih BiH, v Šoštanju ter ostalih manjših energetske objektih.

Perspektivni program proizvodnje električne energije predvideva da bo proizvodnja narasla v letu:

1957 na 6 milijard	48 milijonov
1958 na 6 milijard	964 milijonov
1959 na 7 milijard	818 milijonov
1960 na 8 milijard	500 milijonov

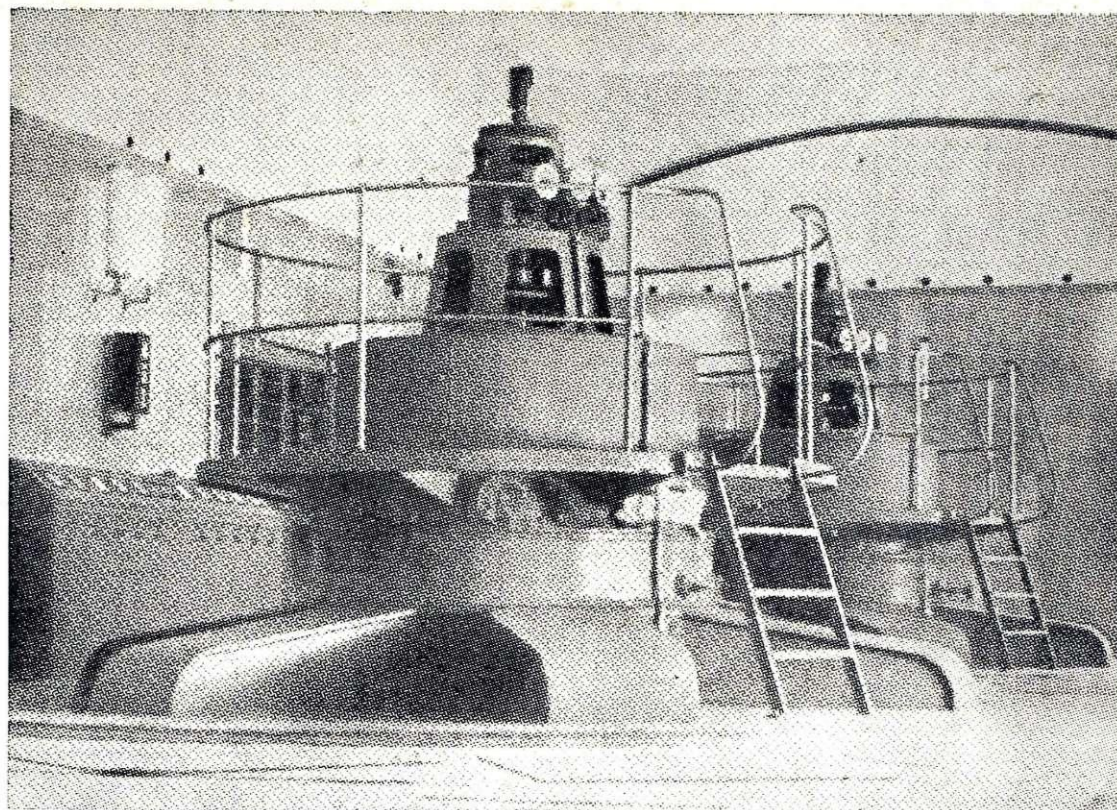
Posebno pozornost se posveča gradnji novih daljnovodov. Vse naše republike bodo povezane z doljnovodi kakor tudi večja potrošniška področja s področij hidro- in termocentral. Pričelo se bo graditi daljnovod Jajce Zagreb 259 km za prenos energije iz Bosne in Hercegovine v zapadne kraje ter povezave Črne gore in Dalmacije s Bosno in Hercegovino. Potrebno bo urediti električno mrežo in jo usposobiti za prenos električne energije od proizvajalca do potrošnika.

Analiza elektrogospodarskega sistema Slovenije

Elektrogospodarstvo Slovenije se je pričelo razvijati praktično šele po letu 1945. Prve elektrarne v Sloveniji so bile postavljene okoli leta 1900. Od tega leta dalje je šel razvoj le počasi naprej. V Sloveniji so nastala medsebojno ločena električna področja, ki so jih napajale elektrarne Fala, Trbovlje, Velenje, Kranj, Žirovnica in Ljubljana. Pred drugo svetovno vojno so pričeli te vire električne energije vezati s daljnovodi.

Po letu 1945 stalno narašča potreba po električni energiji predvsem vsled povečanja industrije pa tudi obrti in gospodinjstvo sta znatno povečala svoje potrebe. Vsled obilne razpoložljive vodne energije Slovenije, katera je izkoriščena do sedaj samo 10% se je pričelo s gradnjo hidroenergetskih objektov. Po vojni se je izgradilo naslednje hidrocentrale: Mariborski otok, Vuzenica; Dravograd, Savica, Moste, Medvode ter Vuhred. Vzporedno s hidrocentralami so se gradili visokonapetostni daljnovodi za pre-

Pogled na
strojnico
v HC Moste
prvi in drugi
agregat

nos in razdelitev energije, napajalne transformatorske postaje in nizkonapetostno omrežje.

Odnos med hidro in termo energijo se je gibal v naslednjem razmerju:

leto	hidro	termo
1946	62,2	37,8
1947	58,1	41,9
1948	75,3	24,7
1949	67,4	32,6
1950	75,8	24,2
1951	79,8	20,2
1952	74,9	25,1
1953	71,3	28,7
1954	86,1	13,9
1955	66,5	33,5

Odstotek hidroenergije se je torej stalno večal in to vsled tega, ker se je prvenstveno gradilo hidrocentrale. To sicer pozitivno dejstvo nas je spravilo v popolno odvisnost od vodnega režima na rekah. Dnevna proizvodnja v zimskih mesecih je za pol milijona manjša od povprečne letne proizvodnje. Prav to so glavni vzroki stalnih redukcij, katere doživljamo vsako zimo.

Rešitvi iz te situacije sta dve: dvigniti odstotek proizvodnje termo central, ter se s tem osvoboditi vpliva vodnega režima ali pa zgraditi akumulacijske hidrocentrale, katere bi v zimskih mesecih obratovale s pol-

no kapaciteto, izkoriščajoč vodo, katera se je preko leta natekala v bazen.

Odstotek termocentral se je sicer v letu 1955 že dvignil. Sedaj se je že povečala TE Trbovlje za nov agregat do 20.000 KVA, v TE Šoštanj bosta pa v kratkem stekla tudi dva agregata s skupno instalirano močjo 60.000 KVA.

Elektroenergetska skupnost Slovenije ima v energetskega omrežju vodne in kalorične centrale.

Vloge vodnih central

Do sedaj zgrajene vodne centrale so rečne in sicer so trije sistemi na rekah Drava, Sava in Soča.

Sistem Drava

	Agregati KVA	Sk. instal. moč KVA	Stvarna moč kW
Mariborski	2 × 24.000	48.000	33.400
otok	2 × 24.000	43.000	34.800
Fala	5 × 5.200	48.000	33.400
Vuzenica	2 × 8.700	30.000	22.500
Dravograd	1 × 22.000	22.000	16.500

Sistem Sava

Moste	3 × 7.500	22.500	13.200
Medvode	2 × 12.000	4.400	4.000
Savica	2 × 2.200		

Sistem Soča

Doblari	3 × 15.000	45.000	28.500
Plave	2 × 10.000	20.000	15.000

ELES ima v energetskem omrežju še 22 manjših vodnih central s 40 agregati z instalirano močjo 15.842 KVA in 11.474 kW stvarne moči.

Vse hidrocentrale imajo skupno instalirano moč 323.142 KVA in skupno stvarno moč 229.774 kW.

Vloge termo central

V ELES-ovem sistemu obratujejo štiri večje termo centrale:

	Agregat KVA	Sk. inst. moč KVA	Stvarna moč kW
Ljubljana	1 × 520, 1 × 470	5.220	2.700
Velenje	2 × 120, 1 × 7500	10.000	5.500
Trbovlje	1 × 16.000 1 × 30.000	66.000	56.000
	1 × 20.000		
Brestanica	1 × 16.000	16.000	12.500
Skupno 9 agregatov		97.220	76.700

Obstojata še dva mala turboagregata v Skofji Loki in Kranju, ki pa vsled zastarelosti nista več rentabilna. Tudi agregat v ljubljanski centrali bo šel v zaslužen pokoj takoj, ko se uredi napajanje mesta Ljubljane iz srednje napetosti. Elektrarna Velenje ima tudi visoke proizvodne stroške, vendar bo obratovala, dokler ne stečejo stroji v novi termocentrali Šoštanj.

Skupno ima torej ELES v svojem sestavu:

	Agregati	Sk. inst. moč KVA	Stvarna moč kW
Vodne			
centrale	67	323.142	229.774
Termo-	9	97.220	76.700
centrale			
Skupno	76	420.362	306.474

Vloga industrijskih in rudarskih elektrarn

Poleg elektrarn ELES so v obratu še industrijske in rudarske vodne in termo elektrarne, ki deloma obratujejo paralelno na republiško mrežo, deloma so pa ločene ter obratujejo le za potrebe lastnega podjetja.

Vseh industrijsko rudarskih central je 113, v katerih je instalirano 152 agregatov s skupno instalirano močjo 415.492 KVA ter stvarno skupno močjo približno 290.000 kW.

Elektroenergetska slika v LR Sloveniji je torej sledeča

	Agregat	Sk. inst moč KVA	Stvarna moč kW
ELES	76	420.362	306.474
Industr. centrale	152	415.492	290.000
Skupno	228	835.854	596.474

Rast porabe električne energije in bogata neizkoriščena vodna energija nas sili k gradnji novih hidroelektrarn, ki nam bodo dobavljale poceni in zadostno količino pogonske energije za našo industrijo in s tem posebno dvig toliko zaželenega višjega standarda delovnih ljudi.

V bližnji prihodnosti bodo začeli graditi še sto in zadnjo hidrocentrarno v verigi pretočnih elektrarn nad Mariborom, to je hidroelektrarno Ožbolt. Istočasno se bo dogradilo že obstoječe hidroelektrarne na polno zmogljivost.

Oglejmo si sedanjost zmogljivost dravskih elektrarn in jo primerjajmo z zmogljivostjo po dograditvi.

	Instalirana moč kW	
Mariborski otok	33.400	50.100
Fala	34.800	34.800
Ožbolt	—	60.000
Vuhred	16.500	49.500
Vuzenica	33.400	50.100
Dravograd	22.500	22.500

Zanimiva je tudi primerjava lanske proizvodnje s proizvodnjo po zgraditvi in opremitvi vseh šestih hidrocentral.

Proizvodnja v letu 1955

	746.000.000 kWh
proizvodnja po zgraditvi	1.620.000.000 kWh

Po dograditvi HE Ožbolt bo prišla na vrsto graditev elektrarne na Dravi pod Mariborom.

Youngelexport

Pred nekoliko leti so naši delegati na letnem zasedanju evropske ekonomske komisije OUN, a posebno na konferencah komiteja za el. energijo predlagali, da se vzame v pretres možnost stalnega izvoza večjih količin el. energije iz Jugoslavije v sosednje zemlje. Pred letom dni odnosno še nekoliko prej je bil ta naš predlog sprejet. Sestavljena je bila komisija od ekspertov vlad neposredno tangiranih držav: Avstrija, Zah. Nemčija, Italija in Jugoslavija. Ta komisija je dobila ime Yougelexport in je pri-

Delovna disciplina, strokovna usposobljenost in zavest dolžnosti,
ki jih imamo do socialistične skupnosti, naj bodo tudi Tebi sredstva
za dvig proizvodnosti!

čela z delom meseca aprila 1954. leta. Ustanovili so 4 komiteje: ekonomski, tehnični, finančni in organizacijsko pravni. Sedež ekonomskega komiteja je v Nemčiji, tehničnega v Jugoslaviji, finančnega v Avstriji in organizacijsko pravnega v Italiji.

Osnovna ideja o možnosti izvoza el. energije iz Jugoslavije je v tezi, da gospodarska politika nas in naših sosedov ne more iti mimo tega dejstva, da mi imamo relativno mnogo energijskih rezerv, katere smo danes komaj načeli, medtem ko naši sosedje imajo relativno malo virov energije ali so pa že na kraju svojega potenciala.

Ocenjeno je, da bi naše vodne sile dajale lahko letno najmanj 50 milijard kWh in da imamo preko 20 milijard ton trdih fosilnih goriv. Mi smo med tem leta 1953 proizvedli v vseh svojih elektrarnah komaj okoli 3 milijarde kWh.

V dobi od leta 1948 do vključno 1953 je poraba el. energije v Jugoslaviji narasla povprečno za 10%. Tako visok letni porast lahko pričakujemo tudi v naslednjih letih, ker je današnja poraba energije po prebivalcu majhna in ker smo šele v začetku intenzivnega ekonomskega razvoja.

Cenimo, da bo poraba el. energije v naslednjih letih znašala:

leta 1963 okoli 9 milijard kWh

leta 1973 okoli 16 milijard kWh

leta 1983 okoli 32 milijard kWh

Ker bo v porabi 32 milijard kWh termoe energija sodelovala z 20–25%, bomo po 30. letih izkoriščali samo 50% svojih hidravličnih sil. To se pravi, da bi lahko skozi 30 let izvažali 25 milijard kWh letno, ne da bi nam primanjkovalo hidroenergije.

Sedanja Evropa ima tekom zimskih mesecev občutni deficit v el. energiji. Do tega deficita pride vsled tega, ker imajo reke, katere izvirajo v alpskih predelih, pozimi mnogo manj vode kot v letnih mesecih. Drug razlog je pa ta, da je poraba el. energije v zimskih mesecih mnogo večja kot v letnih mesecih.

Tehnični komite je po nekoliko mesecih študija dal svojo rešitev, katera predvideva izgradnjo 4 hidroelektrarn in prenosni sistem najvišje napetosti.

Izbrane elektrarne bodo koristile vodo iz Idrije, Like in Gacke, Cetine in Trebišnjice. Stroški izgradnje central in prenosnega sistema so ocenjeni na 370 milijonov dolarjev. Te elektrarne ne bodo izločene iz jugoslovenskega sistema. One bodo v močni povezavi z vsemi centralami. Izvoznik elektr. energije vsled tega ne bo posamezna elektrarna, ali posamezna podjetja, temveč elektrogospodarski sistem cele Jugoslavije.

Pri trasiranju daljnovodov visoke napetosti je izdelanih več variant od katerih sta dve najvažnejši. Prva predvideva vezavo dalmatinskih in hercegovskih elektrarn preko drinskega vozla do Save ter ob Savi do Zagreba ter dalje do avstrijske in italijanske meje. Druga predvideva povezavo drinskih in hercegovskih elektrarn z dalmatinskim vozlom neke blizu Sinja, vzporedno z jadransko obalo do neke do Zagreba in dalje preko Slovenije do obeh meja.

Razvoj izvoza elektr. energije iz Jugoslavije je razdeljen na tri etape:

1. etapa: Izvoz viškov elektr. energije pod predpostavko, da se dovrši vse centrale, katere mislimo še zgraditi, da se postavi visokonapetostna mreža, da se dobi posojilo od mednarodne banke.

2. etapa: Izvoz elektr. energije s predpostavko, da se s pomočjo finančnih sredstev mednarodne banke izgradi elektrarne s skupnim učinkom okoli 800 MW.

3. etapa: Izvoz elektr. energije s predpostavko, da se na bazi finansiranja mednarodne banke izgradi še ostale hidroelektrarne, katere bodo imele skupno z elektrarnami druge etape okoli 1400 MW.

Ekonomičnost celega projekta zavisi od prodajne cene. Obširna analiza je pokazala, da se danes za zimsko energijo v srednji Evropi plača okoli 1,2 cts/kWh, kar je vzeto kot baza za kalkulacijo.

Vidimo torej, da predložene rešitve niso neinteresantne in da je Youglexport-ova študija uvertura nove etape intenzivnejšega razmaha elektr. energije med narodi in pričetek nekega novega internacionalnega sodelovanja v Evropi.

Ing. Dušan Sikošek

Rezultati naše proizvodnje

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA MESEC JANUAR—MAJ 1956

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v % Količina
Plavž	96.8
Martinarna	106.5
Elektro peč	98.3
Sa:	102.9
Težka proga	98.5
Lahke proge	107.2
Žična valjarna	86.5
Valjarna 2400	95.8
Valjarna 1300	81.2
Jeklovlek	113.8
Sa:	95.1
Hladna valjarna	88.9
Žičarna	90.0
Predelani proizvodi	98.2
Cevalna	104.6
Elektrodni oddelek	66.0
Sa:	91.9
Siva livarna	116.4
Jeklo livarna	115.9
Sa:	116.3
Opekarna	97.6
Skupno	98.8

Družbeni plan po količini 98.8%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA MESEC JANUAR—MAJ 1956

Blagovna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v % Količina
Plavž	—
Martinarna	—
Elektro peč	—
Sa:	—
Težka proga	1.537.0
Lahke proge	103.9
Žična valjarna	88.1
Valjarna 2400	96.9
Valjarna 1300	81.2
Jeklovlek	113.8
Sa:	97.0
Hladna valjarna	88.9
Žičarna	89.1
Predelani proizvodi	98.2
Cevalna	104.6
Elektrodni oddelek	66.0
Sa:	91.9
Siva livarna	—
Jeklo livarna	81.9
Sa:	81.9
Opekarna	111.3
Skupaj	95.8

Družbeni plan po količini 95.8%

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA ZA MESEC MAJ 1956

Skupna proizvodnja

Obrat:	Indeks izvršitve v % Količina
Plavž	101.6
Martinarna	101.3
Elektro peč	119.9
Sa:	101.9
Težka proga	94.9
Lahke proge	96.5
Žična valjarna	100.5
Valjarna 2400	100.2
Valjarna 1300	102.9
Jeklovlek	107.1
Sa:	98.3
Hladna valjarna	115.1
Žičarna	107.7
Predelani proizvodi	96.0
Cevalna	111.4
Elektrodni oddelek	118.5
Sa:	107.7
Siva livarna	118.6
Jeklo livarna	134.4
Sa:	120.8
Opekarna	104.9
Skupaj	101.2

Družbeni plan po količini 101.2%

Praktična uporaba analitične ocene delovnih mest

1. Na osnovi izvršene ocene delovnih mest se morejo izvršiti razne analize, n. pr. more se izdelati poseben pregled, kakšne morajo biti zahteve strokovnega znanja po delovnih mestih in te primerjati s strokovnim znanjem, ki ga imajo dejansko delavci in uslužbenci na svojih delovnih mestih. To moremo izdelati za vsak obrat posebej. Na ta način dobimo tudi pregled, ali so vsi delavci zaposleni na takih delovnih mestih, ki jim najbolj odgovarjajo.

Na osnovi pregledov moremo takoj videti, v katerem obratu in katerim delavcem je treba nuditi pomoč v izobrazbi. Istočasno imamo pregled potrebne in obstoječe kvalifikacije kadrov in moremo predvideti napredovanje v tem smislu. Pri podjetjih črne metalurgije je to zelo važen faktor v cilju sistematskega dviga in izpopolnjevanja kadrov.

2. Vsak obrat mora imeti lastno kartoteko popisa delovnih mest, katera služi za razne analize, popravke in dopolnitve, ki na-

stajajo vsled spremembe delovnega procesa, naprav itd. Vse spremembe se vnašajo vzporedno tudi v centralno kartoteko popisa delovnih mest. Po drugi strani služi kartoteka novim vodjem in uslužbencem podjetja za spoznavanje delovne sile ter je zelo koristna.

3. Personalni oddelek more koristiti kartoteko popisa delovnih mest pri sprejemu nove delovne sile z oziróm na to, da so v kartici zabeleženi vsi podatki popisa delovnega mesta. Temu je treba dodati še sledeče:

- a) število zaposlenih na delovnem mestu,
- b) vrednost točke na osnovi ocene,
- c) starost zaposlenega delavca minimalno in maksimalno,
- d) možnost zaposlitve, (moškega ali žene),
- e) potrebni čas priučitve, da zaposleni delavec more uspešno in koristno delati,
- f) možnost napredovanja,
- g) specifičnost po potrebah podjetja.

Iz tega kratkega opisa je razvidno, kakšne so prednosti in koristi strokovno izvedene

analitične ocene v podjetju. Na eni strani te podatke koristi vodstvo podjetja in odgovorni uslužbenci, da morejo sistematično delati, po drugi strani se delavci že v naprej spoznajo z delovnimi zahtevami in karakteristikami delovnih mest.

Delo oddelkov se potem odvija hitro in sistematično, možne pa so analize potrebnega in dejanskega stanja delovne sile, kar

omogoča hitro ukrepanje glede šolanja in vzgoje kadrov. Sprejemanje delovne sile je mnogo lažje in razpored tudi čimbolj primeren, ker je že opis velik pripomoček, da pride pravi človek na pravo mesto. Opisi pa se morajo dopolnjevati s spremembami tehnološkega procesa in novimi ali spremenjenimi značilnostmi ter zahtevami delovnih mest.

Razpis

Metalurška industrijska šola Železarne Jesenice razpisuje sprejem učencev v I. letnik za šolsko leto 1956/57 za izučitev naslednjih poklicev: kovinarji, kaluparji-livarji in obratni električarji.

Kandidati, zdravi in fizično krepki, stari od 14 do 16 let, naj najkasneje do 15. julija 1956 vložijo na ravnateljstvo šole prošnjo za sprejem z naslednjimi prilogami:

kratek življenjepis,
rojstni list,
zadnje šolsko spričevalo in
zdravniško spričevalo o zdravstvenem stanju.

Prošnjo naj kolkujejo z državnim kolekom za 30 din in obč. kolekom za 20 din.

Pravico do vpisa imajo kandidati z dovršeno nižjo gimnazijo ali njej enakovredne šole (osemletka).

Mladinci, ki imajo dovršene 3. razrede gimnazije ali 7 razredov osemletke, pridejo eventuelno v poštov samo, če ne bo dovolj kandidatov z dovršeno nižjo gimnazijo oziroma osemletko. Mladinci z manjšo izobrazbo ne pridejo v poštov.

Prijave sprejema tajništvo šole najkasneje do 15. julija 1956. Kasnejše prijave se ne bodo upoštevale. Vsi kandidati za sprejem bodo pravočasno pozvani na psihotehnični izpit Poklicne svetovalnice Zavoda za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS.

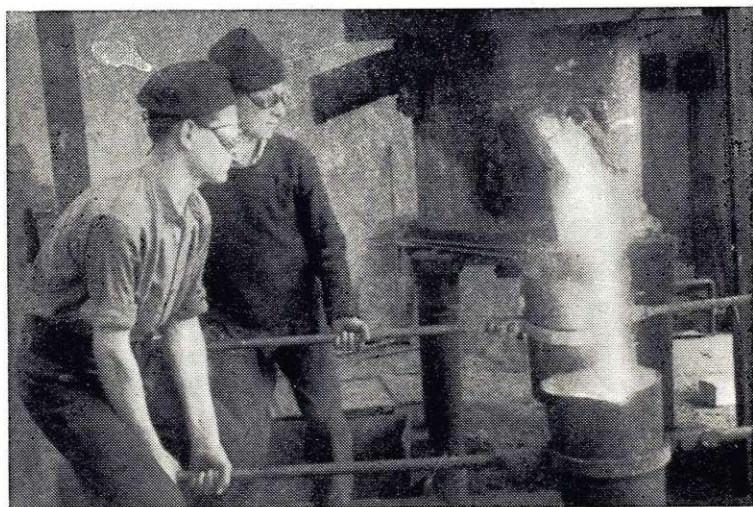
Kandidati, ki žele stanovati v Domu učencev, naj predložijo še prošnjo za sprejem v Dom učencev šole.

Podrobnejše informacije se dobe v tajništvu šole osebno, pismeno ali telefonično na št. 611.

Ravnateljstvo

Učenci livarji
pri šolski kupolki

Foto S. Smolej

Ob letošnjem odlikovanju jeseniških železarjev

V soboto, dne 26. 5. 1956, je bila v kmečki sobi Kazine majhna toda prisrčna slovesnost. 21 članom našega delovnega kolektiva so bila podeljena odlikovanja, ki so jih zaslužili s svojim nesebičnim ter požrtvovalnim vsakdanjim delom. Podelitev odlikovanj je bilo edinstveno doživetje ne samo za tovariše, ki so ta odlikovanja prejeli, pač pa

ditvi, so se tudi letos pridružili doslej odlikovanim tovarišem sodelavci, ki v obratih naše železarne prispevajo svoj delež k skupnim naporom pri izpolnjevanju proizvodnih nalog in se tako borijo za večjo storilnost pri delu na delovnih mestih.

Predsednik ObLO Jesenice tov. Maks Dolinar je uvodoma pozdravil odlikovance in

Odlikovani sodelavci iz naše tovarne

Foto F. Torkar

smo čutili prijetno presenečenje vsi delavci in uslužbenci železarskega kolektiva. Brez pretiravanja lahko trdimo, da smo imeli prav vsi občutek, da je s podelitvijo odlikovanj našim zaslužnim sodelavcem dobil priznanje za uspešno delo pri gradnji socialistične družbene ureditve ves delovni kolektiv jeseniške železarne. Jeseniški železarji smo lahko ponosni, da se je v letošnjem letu pridružilo številnim že doslej odlikovanim tovarišem še 21 naših sodelavcev, zavedajoč se pri tem, da se število zaslužnih in odlikovanih železarjev večja iz leta v leto, kar si naš delovni kolektiv šteje v posebno čast in priznanje. Kakor vsa leta po osvobo-

goste, med njimi tudi direktorja naše tovarne tov. Milana Kristana, predsednika DS tov. Janka Verdnika, predsednika UO tov. Jožeta Ulčarja, sekretarja TKZKS v železarni tov. Ivana Saksida, predsednika sindikalne podružnice tov. Pintarja, sekretarja našega podjetja tov. Janka Burnika in druge, nato pa je po kratkem pozdravnem nagovoru razdelil po ukazu predsednika republike odlikovanja našim sodelavcem:

Z ordenom dela so bili odlikovani naslednji člani našega kolektiva: Lovro Albreht, delovodja na prometu, Štefan Brelj, delovodja v energijskem oddelku in ing. Kon-

stantin Rebek, tehnični direktor našega podjetja.

Orden dela III. stopnje so prejeli naši sodelavci: Alojzij Anderle, ključavničar v mehanični delavnici, Viktor Dežman, bivši strojevodja na prometnem oddelku, Stanko Kocjančič, vodja škarij v valjarni 2400 na Javorniku, Rudolf Omejec, strojevodja na prometnem oddelku, Ciril Pazler, brigadir na el. peči, Franc Rozman, gospodar Počitniškega doma na Mežaklji, Anton Ručigaj, obratovodja v opekarni in France Treven, delovodja v valjarni tanke pločevine.

Z medaljo dela pa so bili odlikovani: Janez Bizjak, delovodja v valjarni tanke plo-

čevine na Javorniku, Anton Burja, delovodja v mehanični delavnici, Avgust Hribernik, delovodja v valjarni 2400, Peter Koder, ogrevalec pločevine v obratu Javornik II, Kreuzer Franc, vodja elektroinstalaterjev na Javorniku, Filip Pančur, šofer v avtogaraži. Alojz Plahuta, strojni varilec v cevarni, Alojz Sodja, predelavec v cevarni in Slavko Zupančič, delovodja v opekarni.

Odlikovancem so čestitali in jih pozdravili: tov. Ivo Ščavničar, predsednik ObLO SZDL, predsednik delavskega sveta ŽJ tov. Janko Verdnik, predsednik sind. podružnice, tov. Tone Pintar in Ivan Saksida v imenu TKZKS Železarne Jesenice.

Smrtne nesreče v Železarni nas opozarjajo na večjo previdnost

V razmeroma kratkem času je naš železarski delovni kolektiv izgubil kar tri mlade sodelavce, ki so žrtvovali svoja življenja pri opravljanju službene dolžnosti na delovnih mestih v Železarni.

O prvi smrtni nesreči, ki se je zgodila v valjarni 2400 sredi meseca aprila, smo poročali že v peti številki našega lista, v šesti

številki Železarja pa moramo sporočiti jeseničkim železarjem žalostno vest, da smo v mesecu maju izgubili še dva sodelavca in to premikača **Feltrina Simona** iz prometnega oddelka ter **Čarmana Dušana** iz Martinarne.

Na sam praznik dela, 1. maj, ko so jeseniški železarji praznovali svoj praznik, pa

so nekateri delavci opravljali dela, ki so nujno potrebna v Železarni, med njimi tudi premikač Simon Feltrin, ki je omenjenega dne skupno z ostalimi sodelavci na popoldanski dnini premikal. Pri vožnji so iztirili ozkotirni vagončki in ga pokopali pod seboj, tako da je po zadobljenih hudih poškodbah kmalu podlegel v jeseniški bolnišnici. V zvezi s to smrtno nesrečo bi povedali le to, da bodo delavci, ki so zaposleni pri vlečni službi na prometnem oddelku, morali biti bolj previdni pri svojem delu, prav tako pa bodo morali v večji meri skrbeti, da bodo železniške ozkotirne, kakor tudi normalnotirne proge v lepšem redu kakor doslej.

V ponedeljek, dne 21. maja se je pri delu v grapi v martinarni smrtno ponesrečil 27 letni sodelavec **Čarman Dušan**. Pri žerjavu se je odtrgala železna vrh, obesna naprava, ki je na kavlju, pa je padla v grapo in pri tem udarila pokojnega Dušana Čarmana na glavo, tako da je le-ta po nekaj urah umrl v jeseniški bolnišnici. Tudi v tem primeru moramo opozoriti na dejstvo, da bi morali biti naši žerjavovodje pazljivejši pri svojem

delu. Omenjeni primer nas opozarja na to, da se je treba pri delu strogo držati varnostnih predpisov. Če bi žerjavovodja na žerjavu v martinarni upošteval varnostne predpise in uporabil glavno stikalo, bi bila nesreča mnogo lažja, vsekakor pa ne bi terjala življenja mladega sodelavca.

Tako na Jesenicah, kakor tudi na Javorniku lahko dan za dnem opazujemo velike slike, ki so pritrjene na vidnih mestih z napisi: „**Očka, vrni se zdrav domov**“! Vse kaže, da ta in podobna opozorila našim delavcem ne koristijo mnogo in jih vse premalo upoštevajo. Da je temu tako, nam potrjujejo tri smrtno nesreče in štiri nezgode pri delu v Železarni, ki smo jih beležili v tako kratkem času. Upamo, da so primeri smrtnih in hudih nezgod v Železarni do neke mere vplivali na ostale sodelavce, da bodo vendarle previdnejši, kar je možno doseči le z doslednim upoštevanjem opozoril in varnostnih predpisov, ki jih v obratih jese-niške železarne prav gotovo ne manjka.

Svojcem ponesrečenih sodelavcev naše so-žalje!

Ne posnemajmo jih

Tudi na majhnih tatvinah se človek enkrat vjame

Mesec dni zapora bo moral odsedeti Koželj Andrej ter poravnati stroške kazenskega postopka, ker je postopoma in na nedovoljen način vzel v Železarni tračno železo, nekaj lak in dinamo žice, manjšo količino mizarskega kleja, svinčeni kabel, MG žico, kakor tudi pocinkano žico ter dva metra bouiger cevi. Disciplinsko sodišče ga je kaznovalo z odpustom.

Kazen za nepravilno ravnanje z zaščitnimi sredstvi

Delavec v jeseniški železarni Demšar Alojz, je prejel za svoje delo v kamnolomu dežni plašč, ki pa ga je enostavno zamenjal za žepno uro pri Kalanovih v Mošnjah, nato pa jih prosil, naj mu ga začasno posodijo. Ker Kalanovi niso vedeli, da imajo oprava s sleparjem, so mu plašč izročili, le-ta

pa ga je že naslednji dan zopet prodal neki drugi osebi na Primorsko. Disciplinsko sodišče je imenovanega kaznovalo zaradi manipulacije z zaščitnimi sredstvi z odpustom iz tovarne, okrajno sodišče v Radovljici pa ga je obsodilo na tri mesece in 20 dni zaporne kazni ter povračilo škode jeseniški železarni za dežni plašč.

Ni se mu izplačalo

Tov. S. M. je v lanskem letu vzel v skladišču starega železa 1 namizni primož ter ročni brusilni stroj v skupni vrednosti 4500 din. Disciplinsko sodišče pri Železarni Jesenice je tov. S. M. poučilo, da prilaščanje predmetov, ki niso njegova last, ni dovoljeno, ter ga kaznovalo z denarno kaznijo z odtegljajem 5% od plače za dobo 2 mesecev, okrajno sodišče v Radovljici pa ga je kaznovalo z denarno kaznijo 4000 din ter povračilom stroškov sodnega postopka.

DOPISUJTE V »ŽELEZARJA«

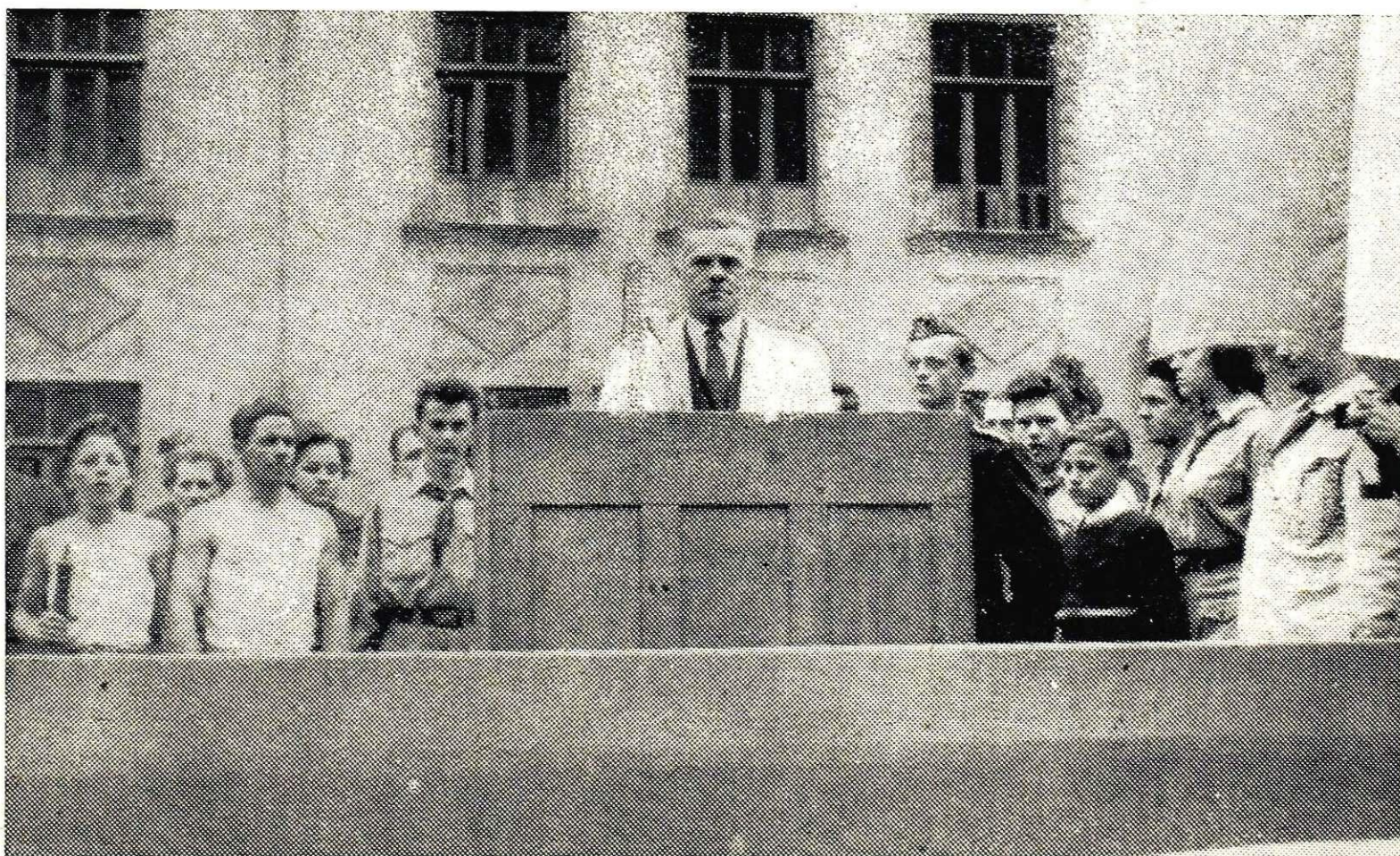
Titova štafeta na poti skozi Jesenice

Slovesnosti vrh Triglava se je udeležilo okrog 30 planincev — Na sliki predsednik obč. odb. SZDL tov. Ščavničar, zastopnik radia, zastopnik DSŽ tov. Hribar in predsednik Alp. odseka tov. Krušič

Foto Urbanc

Nosilce štafetne palice je pozdravil predsednik ObLO Jesenice Maks Dolinar

Titovo štafeto so na Javorniku lepo sprejeli

Foto Jože Krčelj

Dr. Jože Potrč

O zakonski zvezi in družini

Vzlic razglasitvi enakosti vseh ljudi brez razlike spola in rase itd. je krščanstvo ohranilo predstavo o manjvrednosti ženske. Sv. Tomaž Akvinski je pisal, da je ženska hitro rastoč plevel, nepopoln človek, in da so ženske rojene, da bi večno živele pod jarmom svojega gospodarja, ki ga je narava določila za gospodarstvo. Na nekem cerkvenem zboru so resno razpravljali o tem, ali je treba žensko prištevati med živali, ki nimajo duše, in samo z enim glasom večine so priznali, da jo ima. Kakor vemo, islam ženski ne pripoznava duše in odobrava mnogoženstvo. V tistih časih je eden izmed zgodnjih utopistov, Campanella (1568 do 1639), ki ga smatrajo za prvega borca za žensko enakopravnost (bil je sicer za skupnost žensk v postrežbi in v zakonski zvezi, zaradi komunizma), zahteval, naj imajo ženske enake pravice predvsem, da bi se „priučile vojaškim in drugim poslom“, torej da bi nosile orožje. Kako težaven je bil boj za pripoznanje tudi takšne enakosti, priča

boj za monogamijo, da se je namreč krščanstvu šele čez 10 stoletij posrečilo prisiliti krščanske kralje, da so se odrekli mnogoženstvu, temu specifičnemu ostanku sužnostniške dobe v odnosih med obema spoloma. Seveda je šlo samo za ukinitve zakonite oblike mnogoženstva, v tem ko so se prostitucija in druge podobne oblike izkoriščanja ženske še nadalje razcvetale. Čede Napoleon je n. pr. prepovedal samo to, da mož pripelje tujo žensko v stanovanje, v tem ko je puščal moškemu vso ostalo svobodo.

Važno in zelo koristno je vedeti, da skušajo misleci in borci za socialni napredek odstraniti v fantaziji predvsem tiste negativne pojave, ki jih smatrajo za najbolj boleče. Tako n. pr. sanja Tomas Mor (1478—1535) v času, ko so ovce jedle ljudi (ker so jih pregnali z zemlje) in ko so jih množično obešali za najmanjšo krajo, o tem, kako zločincem v Utopiji poklanjajo življenje in jih celo kupujejo v drugih deželah, da bi jih uporabili za prisilna težja dela. Ta-

krat si še ni mogel misliti niti možnosti, da bi odpravili razlike med ročnim in duševnim delom in celo ne industrijske revolucije. Še manj je mogel slutiti atomsko dobo in avtomatizacijo. Seveda je njegova ideja o potrebi po odpravi smrtni kazni prispevek k boju za napredek, pa tudi za socializem. Takšna družbena kritika, namreč boj za odstranitev negativnih pojavov, ki so v določenem času sicer nujen proizvod družbenega reda, vendar pa za najboljše mislece posebno boleči, ni značilen samo za utopiste, marveč celo za znanstveni socializem. Tako pravi Rosa Luxemburg, da je celo odlika znanstvenega socializma, da se ne spušča v opisovanje podrobnosti bodoče socialistične družbe in da zna več povedati, česa (namreč negativnega, značilnega za kapitalizem) v socializmu ne bo.

Tako se moramo zavedati, da pomeni vsak odkritosrčni boj proti kateremu koli negativnemu družbenemu pojavu naših dni brezpogojno — seveda v okviru splošnega političnega boja za socializem — prispevek k družbenemu napredku in lepši bodočnosti. Čim bolj se približujemo (časočno ter z dozorevanjem objektivnih, materialnih in idejnih pogojev) socializmu, tem konkretnje in realnejši so predlogi o odstranitvi negativnih pojavov. Zato so za nas aktualna mnenja nekaterih utopistov o vprašanju zakonske zveze in družine, oziroma o vprašanju odnosa med moškim in žensko. Njihova kritika je zelo dragocena, čeprav so samo sanjarili o brezrazredni družbi. Tako je znanstveni socializem prevzel vse najboljše, kar je ustvarila ne le nemška filozofija in angleška politična ekonomija, marveč tudi — francoski utopični socializem.

Malo pred pojavom znanstvenega socializma, pravi francoski utopist E. Cabet v „Poti v Ikarijo“, o nekaterih negativnih pojavih v odnosih med obema spoloma:

V vsej Ikariji ni nobenega primera prešuštva ali zvodništva. Republika je storila vse, da sta prešuštvo in zvodništvo gmotno nemogoča, kajti kje bi lahko prešuštnik našel zavetišče razen v družinskem življenju? Ni več tistih sramotnih pravad zaradi neprižnavanja očetovstva, ne za ločitev zakona zaradi grdega telesnega ravnanja. Mož, ki bi pretepal svojo ženo, bi bil nestvor, ki bi ga žene kamnale. Novi jezik nima niti besede za telesni splav, detomor in zapuščanje novorojenčkov, tako so videti te grozote nemogoče. Ni več zahrbtnega dvorjenja, ni več razdiralne ljubosumnosti!“

O socialni krivici in dvojni morali pravi: „Javno mnenje tu ne podpira krivične in krute nedoslednosti prejšnjih časov in drugih dežel, ki so se kazale in se še kažejo usmiljene nasproti zapeljivcu, neizprosne pa

samo nasproti njegovi žrtvi. Nasprotno, nasproti glavnemu krivcu sta javno mnenje in zakon dvakratno neizprosnejša: zapeljati dekle z obljubljanjem zakona, potem pa poteptati svojo obljubo, prevarati jo in zapustiti, bi pomenilo zakriviti proti njej, njeni družini in Republiki izdajstvo, tatvino, uboj, mnogo gнусnejši zločin, kakor so bili nekoč vsi ti zločini tu in kakor so še drugod. Namesto da najde oboževalce svoje premetenosti, bi našel samo zaničevanje in obrekovanje.“

Pa primerjajmo samo tega utopista z našim pojmovanjem krivde v zvezi z zvodništvom:

V členu 185 naš kazenski zakonik predvideva do treh let zapor za zvodništvo ali kakor bi rekel Cabet, za izdajstvo proti sami republiki.

O monogamiji pravi:

„V Ikariji so samo krepstna dekleta, trezni fantje ter zvesti in spoštovani zakonci, ki uživajo blaženstvo, o katerem nudi moj roman, po naravi, najzanosnejšo sliko, ko pokaže, da ikarski narod med vsemi narodi na svetu, starejšimi in sedanji, res najpopolneje uživa vse sladkosti, s katerimi je narava obdarovala ljubezen.“

Naš zakon o zakonski zvezi zahteva v čl. 5 od obeh zakoncev zvestobo. Pedagog Makarenko, najbolj priznana sovjetska avtoriteta, pa pravi o ljubezni in sreči ljubavne ga življenja:

„Naše otroke moramo vzgajati tako, da bo njihov odnos do ljubezni tak, kakor do resnega in globokega čustva, da bodo svoje uživanje, svojo ljubezen in svojo srečo uresničevali v družini.“

Ko govori o vzgoji mladince kot bodočega človeka, ki ljubi družinsko življenje, pravi Makarenko:

„Vsaka druga spolna vzgoja bo neogibno škodljiva in protidružbena.“

Tako torej naš zakon o zakonski zvezi (ki ukazuje zvestobo), kakor tudi Makarenko odločno zahtevata spoštovanje podedovane družbene morale. Govoreč ne o socialistični, marveč kratko malo o družbeni morali, pravi Makarenko, da le-ta

„zahteva, da je spolno življenje človeka, vsakega moškega in vsake ženske, v stalnem harmoničnem odnosu do družine in do ljubezni. Družbena morala priznava za moralno in upravičeno samo takšno spolno življenje, ki sloni na medsebojni ljubezni in ki se izživlja v družini, t. j. v javni državljanski zvezi med moškim in žensko...“

Ni dvoma, da tako naš zakon o zakonski zvezi kakor Makarenko moralno obsojata konkubinat, izvenzakonsko spolno življenje ter neresni in lahkomišelní odnos do zakonske zveze. In vendar nas ta, čeprav jasna

očena zakonske zveze, nikakor ne more zadovoljiti, ker ne vidimo tistega revolucionarnega napredka od razredne k socialistični morali in napredka od tradicionalne krščanske ali patriarhalne zakonske zveze k socialistični. Kadar gre za tako epohalni napredek, kakor je likvidacija razredne in upostavev brezrazredne družbe, nas nikakor ne morejo zadovoljiti samo izrazi kakor: harmonični odnos, medsebojna ljubezen, celo skupnost enakopravnih ljudi z enakimi pravicami in dolžnostmi in enako odgovornostjo do otrok itd., s katerimi pri nas nekateri iščejo tisto novo, kar naj označuje socializem. Vse te lepe besede so seveda na svojem mestu in vsak meščanski moralist jih bo brez najmanjšega obojavljanja podpisal. Nas pa ne zadovoljujejo kratko malo zato, ker jim manjka zgodovinska konkretnost, ker jim manjkajo nekatere bistvene formulacije, ki sta jih dala Marx in Engels. Zgodovina nam nazorno kaže, kaj vse lahko pomeni enakopravnost, n. pr. enakopravnost vseh ljudi pred božjo sodbo (krščanstvo), pred meščanskim sodiščem (francoska revolucija), gospodarska in vojaška enakopravnost (Campanella ali vulganzirana enakopravnost primitivnega socializma, ki dopušča za žensko najbolj naporno delo v rudniku, na ladji itd.) in naposled prava socialistična enakopravnost bodoče družbe, ki jo je tako jasno, konkretno in nedvoumno formuliral znanstveni socializem. V čem vidijo klasiki znanstvenega socializma preobrazbo patriarhalne ali buržoazne družine v socialistično in v višjo obliko zakonske zveze? Kakšni so konkretno ti „novi“ odnosi, kakšen ko konkretno ta novi človek?

Engels pravi, da „prostitucija izginja, da monogamija, namesto da bi propadala, postaja naposled stvarnost — tudi za moške“.

Namesto enostranske monogamije samo za za žensko, pomeni torej socialistična zakonska zveza prvokrat v zgodovini človeške družbe resnično monogamijo, višjo obliko odnosov med moškim in žensko. V tem ko je torej Engels formuliral enakopravnost v zakonu kot monogamijo, ki velja enako za moškega in za žensko, je K. Kautsky v svoji kritiki velikega socialista-utopista Mora omejil vprašanje enakopravnosti ženske in moškega v zakonski zvezi na vprašanje svobode. Po mnenju Kautskega je T. Mor storil napako, da ni dal ženskam svobode moških, marveč da je, nasprotno, zahteval za oba spola enako nedolžnost pred zakonsko zvezo in enako prepovedal zakonsko nezvestobo. O sedanjih moralni oceni nedolžnosti in nezvestobe bomo govorili pozneje. Tu se nam nudi še ena oblika enakopravnosti, t. j. na višini omejitve (za žensko) ali svobode (za moškega). Kaj pa je

svoboda moškega v zakonu? Za Lenina je to tista umazanost, ki navdaja najboljše ljudi z globokim gnusom. V vsej zgodovini, od svetovnozgodovinskega poraza ženskega spola do naših dni, je veljala povsod razredna morala quod licet Jovi non licet bovi za dvojno moralo med moškim in žensko.

„Kar je za žensko zločin in kar sproži ostre zakonske in družbene posledice, to velja za moškega kot častno ali v najslabšem primeru kot majhen moralni madež, ki ga nosi z zadovoljstvom.“

pravi Engels. Takšen privilegirani položaj moškega in diskriminacija za žensko je nedvomno ostanek razredne morale, ki je nezdržljiva s socialistično moralo. Zato nas ne more zadovoljiti nobena fraza o svobodi in enakopravnosti, zlasti ko je jasno, da takšna svoboda ne pomeni napredka. V čem je tedaj napredek? Monogamno zakonsko zvezo rešuje sedaj individualna spolna ljubezen, ki jo imenuje Engels največji moralni napredek. Ta ljubezen se razvija najbolj nemoteno tam, kjer ni privatna lastnine nad proizvodnimi sredstvi, zaradi katere je nastala monogamija in vladanje moškega. Lahkomiselno in do kraja neodgovorno bi bilo sleherno razglašanje svobode za cilj enakopravnosti v zakonski zvezi, ko vemo, da je treba premagati žalostno zgodovinsko dediščino pri nastajanju višjih oblik spolnih odnosov in družbenih odnosov na splošno.

Dalje prihodnjič

Stare Marjan

Polnoč

Udarci polnočni
so me poklicali
v temo.
V meglo.
In tam
ves sam
razgalil sem željo,
s premrazeno roko.
Megla.
Tema.
Začula si me
in bila sva dva.
Dva...
...siromaka oba.

Udarec zadnji
zapahnil je meglo
in sam premražen
sem tam obstal
in šepetal
v temo.

**Ustanovljen
je Odred
obveznikov
predvojaške
vzgoje
na Jesenicah**

Praktikanti iz Nikšiča se poslavljajo

Z najlepšimi vtisi zapuščamo Jesenice, vse tisto, kar pa smo doživeli pri Vas, nam bo ostalo v lepem spominu.

Na Jesenice smo prišli kot praktikanti nove črnogorske železarne „Boris Kidrič“. Prišli smo z namenom, da se pri Vas naučimo in si pridobimo znanje za delo v novi tovarni — železarni. Zaposlili smo se v starih predelovalnih obratih, kjer smo pod starimi pogoji dela spoznavali borbenost ter ljubezen do dela in do izpolnjevanja nalog. V času naše prakse so zrastle novi predelovalni obrati v Hrenovici. V teh obratih smo skupaj z Vašimi delavci pod novimi, lepšimi pogoji dosegali vse boljše delovne uspehe.

Skoraj bo preteklo pet let, odkar smo začeli z našim učenjem. Ne moremo reči, da smo se naučili vsega, kar mora delavec znati, čeprav smo delali na vseh delovnih, mestih, kajti človek se uči, dokler je živ.

Ne bomo pretiravali, če rečemo, da so delovni ljudje, pri katerih smo se učili, začeli od delavca na delovnem mestu do grupnega vodstva in obratovodstva, lahko ponosni na svoj odnos do nas Črnogorcev, saj ni bilo primera, da na naše vprašanje nismo dobili odgovora. V kolikor smo kazali večje zanimanje za delo, toliko boljše

in pristrčnejše tolmačenje smo dobivali od strani delavcev. Če bi hoteli navajati primere poedincev, koliko so se žrtvovali za naše priučevanje, tedaj bi morali napisati in naštevati mnogo imen.

Na razstanku želimo kolektivu predelovalnih obratov, kakor tudi ostalemu kolektivu Železarne veliko sreče in mnogo uspehov pri delu.

Bogdan Rajčević

Vsem bralcem Železarja!

V prihodnji številki bomo začeli z objavljanjem odgovorov na vprašanja naših bralcev v novi rubriki: „Vi vprašujete — mi odgovarjamo“. Bralce našega glasila naprošamo, da nam pošiljajo pismena vprašanja, opremljena s točnimi naslovi in podpisi na naslov našega uredništva najkasneje do vsakega prvega v mesecu. Vprašanja naj se tičejo vseh področij, ki zanimajo bralce Železarja v našem podjetju.

Nepodpisanih prispevkov ne bomo upoštevali. Vprašanja pošiljajte na Uredništvo Železarja, Kazina (zgoraj), Jesenice.

Uredništvo Železarja

Nekaj misli ob ustanavljanju ženskih društev

Vse od svoje ustanovitve je bila AFŽ šola deset in deset tisočev žena, saj so se v njej naučile politično živeti in sodelovati v javnem življenju. Kljub temu pa je ob reorganizaciji in ustanavljanju ženskih društev delo nekoliko zaostalo, ker je prišlo do nejasnosti, kako odslej delati pri opravljanju različnih nalog. Dosedanji uspehi v gospodarskem razvoju in pri poglobljanju socialistične demokracije, kjer so podlaga delavski sveti v gospodarskih organizacijah, sveti proizvajalcev, družbeno upravljanje na področju zdravstva, socialnega zavarovanja, šolstva, prosvetnih ustanov in stanovanj, so privedli do tega, da so se ustanovile komu-

ne, nove občine, kot višja oblika družbenega upravljanja. Zato je po ukinitvi AFŽ dosedanji glavni odbor in hkrati pripravljalni odbor za ustanovitev ženskih društev s pomočjo okrajnih organizacij usmeril svoje delo predvsem v to, da bi žene v čim večji meri sodelovale pri družbenem upravljanju in da bi bile prav tako vključene v že obstoječe organizacije in društva.

Statistika nam pokaže, da je bilo ob volitvah leta 1954 zaposlenih 29% žena, izvoljenih v delavske svete 15,5%, v upravne odbore podjetij pa 15,6%. V posameznih industrijskih krajih so te številke še manj zadovoljive. Tako je imel:

žena med volilnimi upravičenci
izvoljenih v delavske svete
izvoljenih žena v upravne odbore

Kranj	Maribor	Ljubljana	Celje
47,7%	34%	32%	28,9%
3,7%	3,9%	8,9%	4,9%
1,2%	1,4%	2,8%	1%

Ko je že govora o vključevanju žensk v društva, tedaj ne smemo pozabiti na društvo prijateljev mladine, kjer je že danes 70% članstva te organizacije - žena. Za prosvetljevanje staršev, tudi mater, uporabljajo omenjena društva razne vzgojne oblike od roditeljskih sestankov, predavanj, tečajev, seminarjev do šole za starše.

V mnogih okrajih so že bile okrajne konference, kjer so žene obravnavale številna važna vprašanja. Tako so imele žene v Ljubljani na dnevnem redu konference že prej omenjeno razbremenitev zaposlene žene, v Novem mestu so govorile o prehrani prebivalstva, v Gorici pa so žene razpravljale

o prosvetljevanju žena in v Ptujju družbeno prehrano. Iz vsega tega je razvidno, da se način dela ženskih društev spreminja in vse bolj prehaja v proučevanje posameznih vprašanj.

Novoustanovljena ženska društva bodo potrebovala precejšnje pomoči, če bodo hotela biti kos predpostavljenim nalogam. Zato bo potrebno skupno tesno sodelovanje z ostalimi organizacijami. Mnoge žene še danes menijo, da je gospodinjstvo samo njihova stvar, vendar temu ni tako, edino pravilno mišljenje pa je, da je gospodinjstvo stvar družbe in cele družine, to se pravi, žene in moža in otrok.

KULTURA IN PROSVETA

Finžgarjeva ljudska igra „Naša kri“ na Javorniku

Igralske družine pri „Svobodah“ in ostalih prosvetnih društvih zelo pogosto upričarjajo odrske dela domačih avtorjev, prav tako pa se vrstijo druga za drugo preko amaterskih odrov tudi Finžgarjeve igre „Divji lovec“, „Naša kri“, „Veriga“ in „Razvaline življenja“.

Na odru javorniške „Svobode“ že nekaj let nismo videli domačega odrskega dela, zato je popolnoma razumljivo, da so se igralci te družine z vso vnemo lotili študija te igre ter jo v razmeroma kratkem času tudi odigrali. Finžgarjevo igro „Naša kri“ je režiral eden izmed najstarejših re-

žiserjev v našem gorenjskem kotu tovariš Osenk, sceno pa sta po načrtu tov. Jaka Torkarja izdelala odrski mojster tov. Ivan Šubic in Ivan Blažič. K uspešni izvedbi Finžgarjeve igre „Naša kri“ je v precejšnji meri prispevala tudi kostumacija, kakor tudi dokaj posrečena izbira igralcev, saj je režiser tov. France Osenk izbral celo vrsto izkušenih odrskih igralcev, ki so na odrske deske stopili že pred 30 leti in več. Ob tej priliki naj omenimo tov. Jožeta Svetina, ki je uspešno predstavil našemu občinstvu oficirja Napoleonove vojske, sicer pa je tov. Jože Svetina naši javnosti dobro znan

Prizor iz
Finžgarjeve igre
»Naša kri«

Foto J. Prešeren

iz številnih drugih iger, v katerih je igral tudi zelo zahtevne vloge. Finžgarjeva igra „Naša kri“ je ena izmed najlepših odrskih del, kar jih je napisal pisatelj Fr. S. Finžgar, v njej pa je zajeta cela vrsta množičnih prizorov, ki pa so kljub majhnemu scenskemu prostoru vendarle lepo uspeli. Izmed igralcev, ki so podali svoje vloge lepo in dovršeno, naj omenimo še Salvadorja Majnika, ki se je prvič predstavljal občinstvu Javornika in Koroške Belé ter je zahtevno vlogo župana Borštnika odigral

zelo uspešno ter zadovoljivo. Finžgarjeva igra „Naša kri“ je bila četrta premiera na odru javorniške „Svobode“ in predstavlja lep uspeh omenjene igralske družine, upoštevajoč pri tem težke okoliščnosti, zaradi katerih so začeli s svojim delom praktično šele v mesecu januarju. Kljub težkim pogojem, ki vladajo, pa člani igralske družine pri DPD „Svobodi“ Javornik niso izgubili volje do dela, pač pa pripravljajo že peto premiero v letošnji sezoni in sicer Strajherjevo komedijo „Kam iz zadreg“.

Uspel koncert jeseniških pevcev

V nedeljo, dne 20. 5. 1956 je bil v Mestnem gledališču na Jesenicah koncert moškega in mešanega pevskega zbora „Svobode“ Jesenice ob sodelovanju orkestra jeseniške glasbene šole. Pevci kot godbeniki so pripravili tokrat jeseniškemu občinstvu prijeten glasbeni užitek. V prvem delu so se predstavili s koncertom narodnih pesmi, ki sta jih pela moški in mešani pevski zbor, v drugem delu pa je izvajal mešani zbor ob spremljavi orkestra Gobčevo kantato „Osvoboditelj“. Program je bil dobro pripravljen in tudi skrbno sestavljen. Moški zbor, doslej poznan predvsem po delavskih in udarnih pesmih, je odpel Vodopivčevo pesem „Lepi Jurij“, Bučarjevo „Da te ni“, Prelovčevo „Bela, rdeča je gredica“, Schwabovo „Večer na morju“ in Sattnerjevo „Na planine“ ubrano in čuteče, česar je doslej jeseniškemu moškemu zboru manjkalo. Prav tako je uspel mešani zbor z Boštjančičevo „Kaj b' jest tebi dal“, Kramolčevo „Pojdem v Rute“, Venturinijevo „Ne jokaj, ljubica“, Jerebovo „Pričakovanje“ in Adamičevo „Za-

puščena“. Mnogo so pripomogli k izvajanju pesmi solisti Berti Mecilošek, Vlado Rotar, Janko Tavčar, Elza Cegnarjeva in Pavla Klečeva. Melodioznost in interpretacijo pesmi sta uvrstila tokratni koncert, ki je nosil naslov „Spomladanski vokalno instrumentalni koncert“ med najboljše nastope pevskih zborov „Svobode“ Jesenice. Poslušalci so izvajanje moškega in mešanega zbora nagradili z dolgotrajnim aplavzom. Višek koncerta pa je bila kantata „Osvoboditelj“, ki jo je na besedilo Otona Župančiča skomponiral za mešani zbor in orkester Radovan Gobec. S kantato „Osvoboditelj“ so dokazali jeseniški pevci zrelost za izvajanje težjih del, imajo pa veliko prednost, ker razpolaga jeseniška glasbena šola s kvalitetnim orkestrom. Koncert je bila kulturna manifestacija industrijskih Jesenic, ki je pokazala potrebo po organiziranju še več takšnih prireditev. Prav bi bilo, da bi ta koncert ponovili za šolsko mladino in z njim gostovali tudi izven Jesenic.

Fizkultura in šport

1956

50 let telovadbe na Javorniku

Prvo nedeljo v mesecu juniju so na Javorniku dostojno in lepo proslavili zgodovinsko obletnico ustanovitve prvega telovadnega društva na Javorniku in razvili društveni prapor TVD „Partizan“ na Javorniku.

Slovesnosti ob razvitju prapora in telovadnemu nastopu je prisostvovalo več sto prebivalcev Javornika in Koroške Bele, kakor tudi člani telovadnih društev „Partizan“

tudi na spominskem traku društvenega prapora, plaketo v spomin na sodelovanje v prvi društveni upravi pa so izročili tudi edinemu še živečemu članu tov. Zoretu.

Po slavnostnem delu je sledil telovadni nastop, ki je bil nedvomno med najlepšimi po osvoboditvi. V najrazličnejših sestavih je nastopilo okrog 520 dece, pionirjev, pionirk, mladincev, mladink in članov. Nasto-

Uspela točka
na bradlji

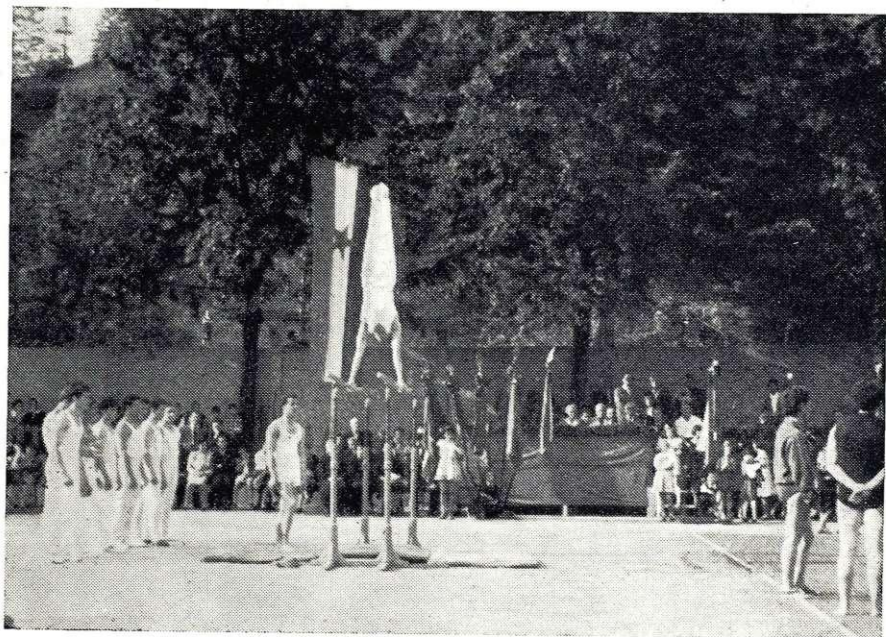

Foto J. Prešeren

iz Žirovnice, Jesenic, Stražišča in Škofje Loke, na častni tribuni pa so bili gostje, med njimi tudi podpredsednik Ljudske skupščine LRS tov. Jože Rus, ki je kumoval razvitju prapora, tov. Ančka Ažmanova, okrajna načelnica TVD „Partizan“, ki je pravtako kumovala.

Podpredsednik Ljudske skupščine tov. Rus je v svojem zelo obširnem govoru med drugim poudaril pomembno vlogo, ki so jo odigrala takratna telovadna društva, nato pa je sledilo razvitje prapora, predsednik TVD „Partizan“ iz Javornika pa je izročil spominske plakete in diplome častnima članoma društva tov. Jožetu Rusu in tov. Ančki Ažmanovi.

Ob tej priliki je bila izročena spominska plaketa tudi hčerki padlega talca in telovadca tov. Iskre. Njegovo ime je napisano

pajoči oddelki so izvajali proste vaje, svoje znanje pa so pokazali tudi na telovadnem orodju. Prebivalstvo, ki je prisostvovalo telovadnemu nastopu, je toplo pozdravilo izvedene like telovadcev na bradlji, drogu, krogih in konju ter gredi. Sama slovesnost je bila toliko pomembnejša, ker so tokrat sodelovali tudi telovadci in telovadkinje iz bližnjih in daljnih krajev. Pričakovati je, da bo vodstvo TVD Partizan na Javorniku v naslednjih letih organiziralo še več telovadnih nastopov, kajti praksa kaže, da dobro in skrbno pripravljene telovadne nastope naši ljudje vedno radi obiskujejo, prav posebno pa še v primerih, ko se članom domačega društva pridružijo tudi telovadci iz drugih krajev, ki s svojim znanjem ter izvajanjem mnogo prispevajo k uspehu samega telovadnega nastopa.

Velika športna zmaga jeseniških železarjev

V počastitev rojstnega dne maršala Tita je delovni kolektiv tovarne Litostroj organiziral 20. maja veliko športno tekmovanje v raznih panogah športa, na katerega je med ostalimi povabil tudi športnike našega kolektiva. Tovarniški odbor sindikata ŽJ je pravilno razumel pomen te prireditve in je zato omogočil našim športnikom udeležbo.

Kegljanje:

Od 8 nastopajočih ekip so se že v prvem kolu pokazali trije favoriti: Jesenice, Litostroj in Iskra. Po ostri borbi je Jeseničanom uspelo z razliko 7 kegljev osvojiti 1. mesto z 748 keglji, pred Iskro z 741 in Litostrojem z 731 keglji.

Streljanje:

Favoriti Jeseničani so dokazali, da jim ostali še niso kos in so prepričevalno osvojili 1. mesto z 632 krogi, pred Litostrojem z 627 in Papirnico Vevče z 622 krogi.

Nogomet:

Tu se je odlikovala ekipa JLA iz Št. Vida, ki je premagala vse nasprotnike in zaslužila

no osvojila 1. mesto pred Metalno, Maribor in Litostrojem. Naša Železarna žal nima primerne nogometne ekipe.

Namizni tenis

Že v predtekmovanju po skupinah se je videlo, da bo zmagovalac ena izmed ekip Jesenic, Kranja ali Maribora. Jeseničani so v svoji skupini gladko osvojili 1. mesto, ter se s tem plasirali v finalno tekmovanje, dočim je bila v drugi skupini huda borba za prvo mesto med Metalno, Maribor in Litostrojem. Končno je izšla kot drugi finalist ekipa Metalne, ki se je pomerila v finalu z Jesenicami. Finalno igro so Jeseničani odločili v svojo korist z rezultatom 5:2, s čemer so dokazali, da nimajo prave konkurence v tej panogi. Z dosego prvega mesta pa so Jeseničani obenem osvojili tretji pokal za naš kolektiv na tem tekmovanju.

Sah:

V moštvenem brzoturnirju je bila najuspešnejša ekipa Litostroja, med tem ko je ekipa Železarne, ki je nastopila vsled odsotnosti najboljših igralcev močno okrnjena, zavzela 5. mesto.

S. L.

Vesti o naših sodelavcih

ZAHVALA

Ob nenadni in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očeta in starega očeta

BLAŽA ZUPANA

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem, ki so nam ob teh težkih dneh bili v oporo in z nami sočustvovali. Iskrena zahvala dr. Čehu za izkazano zdravniško pomoč, darovalcem vencev, sindikalnemu odboru Železarne Jesenice, kolektivu mehanične delavnice in knjigovodstvu Železarne Jesenice, ter vsem ostalim darovalcem cvetja, godbi DPD „Svoboda“, kakor tudi vsem, ki so pokojnika spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoci: žena Uršula, hči Helena, sinovi Cvetko, Mirko in Milan z družinami ter ostalo sorodstvo.

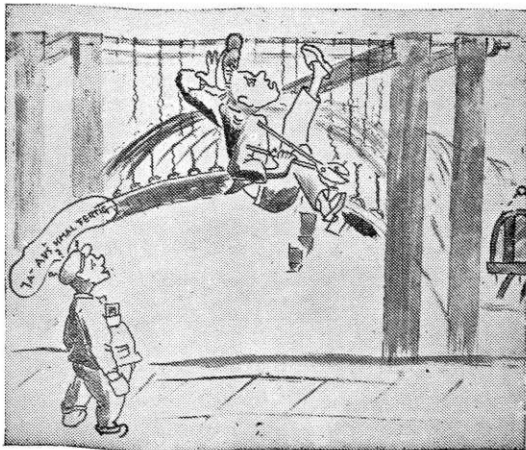
PREKLIC

Podpisani Zebec Stefan, nadpremikač Železarne Jesenice preklicujem in obžalujem, kar sem govoril o Girondon Mihaeli in Kosmaču Janku ter se jima zahvaljujem, da sta odstopila od tožbe.

Zebec Stefan — nadpremikač
Železarna Jesenice

POPRAVEK

V 2. številki našega lista se je vrnila pomota v rubriki „Ne posnemajmo jih“, na strani 39 in bi se moralo pravilno glasiti Janez Rožič **pred**delavec in ne delavec.

Industrijski zidarji, kaj pravite k temu?